

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

**КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА
СТРАХУВАННЯ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

з навчальної дисципліни

«СТРАХОВИЙ БІЗНЕС»

для здобувачів
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної
програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва програми)

факультету фінансово-економічного
(назва факультету)

**Київ
2023 рік**

Богріновцева Л.М. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Страховий бізнес» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»: методичні рекомендації. Київ: НАСОА, 2023. 68 с.

Рецензенти:

Бондарук Т. Г., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Національної академії статистики, обліку та аудиту.

Чуницька І. І., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових ринків та технологій Державного податкового університету.

Затверджено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол від «12» вересня 2023 року № 2

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету НАСОА
Протокол від «22» вересня 2023 року № 2

Викладено методичні рекомендації з підготовки, структури, оформлення та порядку виконання самостійної роботи з дисципліни «Страховий бізнес» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». Методичні рекомендації призначені для використання при проведенні самостійної підготовки здобувачів. Містять теоретичний коментар до вивчення тем навчальної дисципліни, питання для самоконтролю знань, питання, що виносяться на самостійне вивчення за кожною темою навчальної дисципліни, тестові завдання, критерії оцінки самостійної роботи здобувачами, рекомендовану літературу.

©Богріновцева Л. М.
Київ: НАСОА, 2023

ЗМІСТ

Передмова	4
Теоретичний коментар до вивчення тем навчальної дисципліни, питання для самоконтролю знань	5
Перелік питань, що виносяться на самостійне вивчення за кожною темою дисципліни	42
Тестові завдання за питаннями навчальної дисципліни	45
Критерії оцінки стану виконання самостійної роботи здобувача з навчальної дисципліни	63
Рекомендована література	66

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота здобувачів вищої освіти займає досить важливе і значне місце у навчанні здобувачів і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом поза навчальними заняттями. Самостійне вивчення предмету не тільки поглиблює знання здобувача, воно формує у нього уміння працювати з літературою, творчо мислити, користуватися надбаними знаннями.

Самостійна робота здобувача вищої освіти в процесі вивчення кожної теми курсу сприяє формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості молодшої людини, суть якої полягає в уміннях систематизувати, планувати, контролювати й регулювати свою діяльність без допомоги й контролю викладача.

Основними видами самостійної роботи здобувача є:

- опрацювання змісту підручників, посібників;
- опрацювання тексту (конспекту) лекцій;
- опрацювання питань, передбачених програмою та винесених на самостійне вивчення;
- підготовка до семінару, практичного заняття;
- підготовка до різних видів поточних і підсумкових контрольних заходів (до тестового контролю, контрольної роботи, модульного контролю, семестрового контролю);
- підготовка рефератів, повідомлень, презентацій, тез, статей тощо;
- виконання практичних завдань, розв'язання задач, виконання тренінгових вправ тощо;
- проведення досліджень із заданої проблематики.

Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Страховий бізнес» для здобувачів вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» розроблені на основі робочої програми з метою практичної допомоги здобувачам вищої освіти при виконанні самостійної роботи.

**ТЕОРЕТИЧНИЙ КОМЕНТАР
ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ,
ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАТЬ**

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ**

**ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО
БІЗНЕСУ**

Ключові слова: оперативне планування, планування, стратегічне планування, страховий бізнес, страхова діяльність, страхова компанія.

Короткий опис теми:

Страховий бізнес – це ризикова страхова діяльність, що не суперечить чинному законодавству і здійснюється з метою отримання прибутку.

Конкуренція у страховому бізнесі – це вид взаємодії між страховиками для того, щоб учаснику отримати найвигіднішу позицію на ринку, яка забезпечить йому найбільш сприятливі умови для реалізації страхових продуктів та розвитку страхового бізнесу, а також дозволить отримати вигоди в даному конкурентному середовищі.

Функції конкуренції у страховому бізнесі:

- ціноутворення (формування ринкової ціни страхової послуги),
- регулювання (капіталовкладення у розвиток найбільш прибуткових страхових продуктів),
- стимулювання (пошук ефективних способів використання ресурсів, запровадження інновацій),
- контролювання (відповідність суспільним потребам, співвідношення якості і ціни страхового полісу, попиту і пропозиції на ринку),
- диференціації товаровиробників (просування на ринок сильніших страховиків, які ефективно використовують свої ресурси і досягають найвищих результатів у своїй діяльності).

Страхова компанія або страхове товариство – це юридично оформлена одиниця підприємницької діяльності, де відбувається формування страхового фонду і переплітаються індивідуальні, колективні та групові інтереси.

Страхові компанії можна класифікувати за різними ознаками.

1. За належністю: приватні, державні страхові компанії.
2. За інституціональною ознакою: акціонерне страхове товариство, товариство з додатковою відповідальністю, товариство з повною відповідальністю, командитне товариство, товариство взаємного страхування.
3. За територією охоплення страховим захистом: місцеві, регіональні, національні, транснаціональні (міжнародні) страхові компанії.
4. За спеціалізацією: спеціалізовані, універсальні, перестрахові компанії.

5. За розміром статутного капіталу та іншими економічними показниками: великі, середні, малі страхові компанії.

Планування – вид управлінської діяльності (трудових процесів), який визначає перспективу і майбутній стан організації, шляхи і способи його досягнення.

Фінансова стратегія і фінансове планування охоплюють такі важливі напрями:

- планування асортименту страхових послуг і формування страхового портфеля;
- розробку найкращої інвестиційної стратегії, тобто розміщення тимчасово вільних грошових коштів страховика;
- оцінку та прогнозування поточного фінансового стану страховика;
- планування поточної діяльності страховика і складання бізнес-плану;
- план-прогноз розширення діяльності страхової компанії.

Фінансова стратегія страховика охоплює визначення перспективних напрямів його діяльності з урахуванням їх прибутковості. Фінансова стратегія, насамперед, охоплює планування асортименту страхових послуг та формування страхового портфеля.

Фінансове планування – це управління процесами створення, розподілу і використання фінансових ресурсів в компанії, що реалізовується у фінансових планах, що деталізуються. Фінансове планування є складовою частиною загального процесу планування і, отже, управлінського процесу.

Головними його етапами є:

- 1) аналіз інвестиційних можливостей і можливостей фінансування, які має свій в розпорядженні компанія;
- 2) прогнозування наслідків поточних рішень, щоб уникнути несподіванок і зрозуміти зв'язок між поточними і майбутніми рішеннями;
- 3) обґрунтування обраного варіанту з низки можливих рішень;
- 4) оцінка досягнутих результатів порівняно з цілями, встановленими у фінансовому плані.

Умови, від яких залежить ефективність фінансового планування, витікають з самих цілей цього процесу і необхідного кінцевого результату. В цьому значенні виділяють три основні умови фінансового планування:

1. Надійність прогнозу. Прогноз може ґрунтуватися на історичній інформації, на використовуваних методах математичної статистики, моделювання, експертних оцінок і т.д.

2. Вибір оптимального фінансового плану. При цьому необхідно зрозуміти, що поки не існує моделі, яка вирішувала б за менеджера, яку з можливих альтернатив слід прийняти. Рішення ухвалюється після вивчення альтернатив на основі професійного досвіду і інтуїції керівника.

3. Контроль за виконанням фінансового плану.

Беручи до уваги масштаб передбачення перспективи організації, виділяють стратегічне планування (понад 1 рік) і оперативне (поточне) планування (до 1 року).

Стратегічне планування – різновид управлінської діяльності, який полягає в реалізації комплексу заходів, пов’язаних із визначенням стратегії діяльності організації, тобто комплексного плану перспективного розвитку організації.

Стратегічне планування є складним процесом, який охоплює декілька етапів (рис. 1.1).

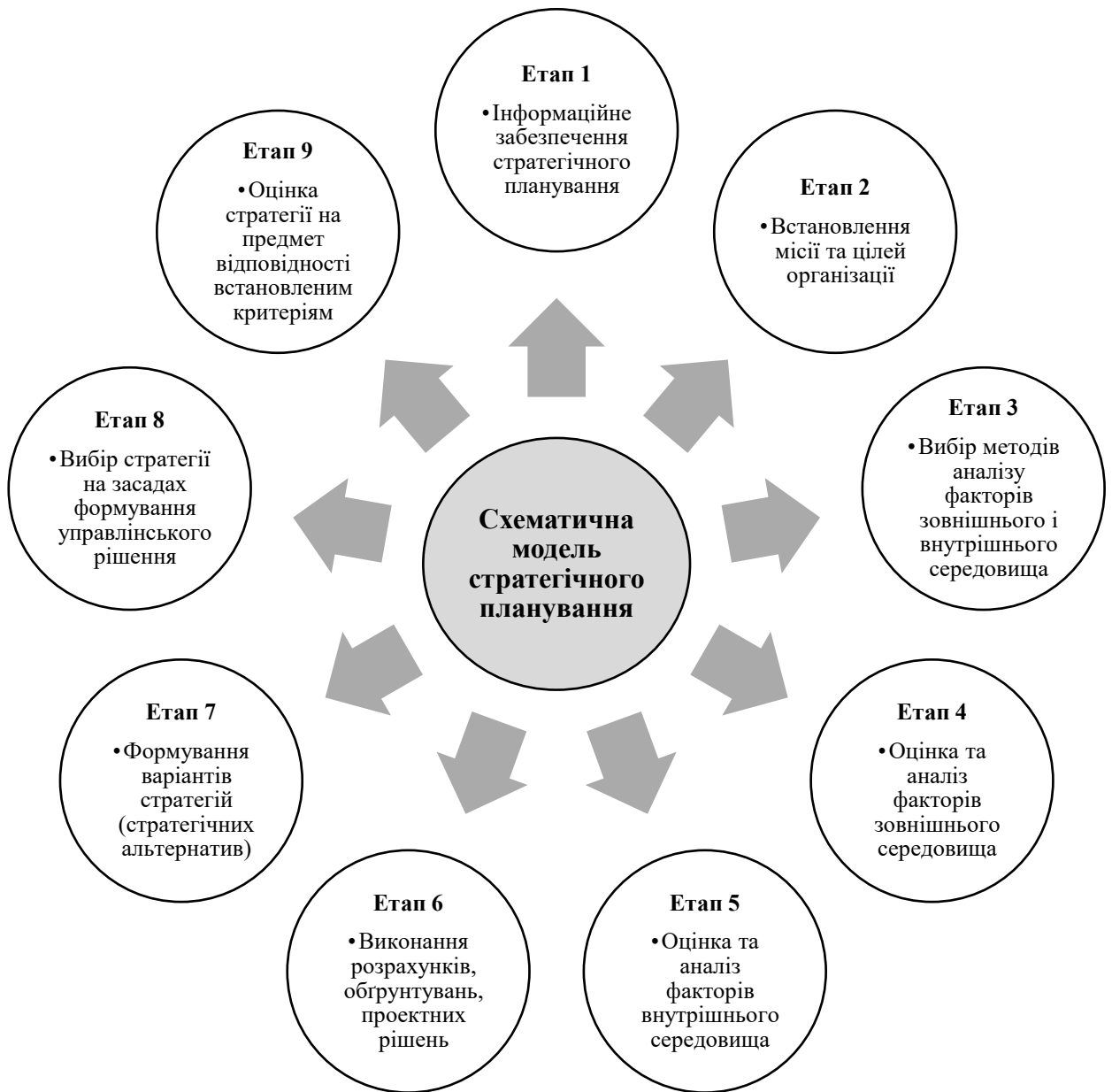

Рис. 1.1. Схематична модель стратегічного планування

Оперативне планування – різновид управлінської діяльності, який полягає в реалізації комплексу заходів, пов’язаних із розробленням оперативного плану з метою реалізації обраної стратегії

Питання для самоконтролю знань:

1. В чому полягає необхідність вивчення дисципліни «Страховий бізнес»?
2. Що є об'єктом і предметом дисципліни «Страховий бізнес»?
3. Що собою представляє інфраструктура страхового ринку?
4. Назвати і охарактеризувати основні проблеми щодо функціонування інфраструктури страхового ринку України.
5. Нормативне та законодавче підґрунтя ведення страхового бізнесу в Україні.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ТЕМА 2. СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Ключові слова: страховий менеджмент, цілі страхового менеджменту, принципи страхового менеджменту, функції страхового менеджменту.

Короткий опис теми:

Страховий бізнес має особливості, що відрізняють його від інших видів господарювання.

Страховий бізнес, як і будь-яка інша підприємницька діяльність, потребує управління в плануванні, організації, регулюванні і контролі. При цьому йдеться про діяльність, пов'язану з формуванням і використанням ресурсів страхового фонду, що обертаються у сфері товарно-грошових відносин.

Ефективний менеджмент створює основу для економічного процвітання страхової компанії. Виходячи з наявних страхових інтересів, страхова компанія створює певний пакет страхових продуктів, орієнтований на задоволення запитів страхувальників. При цьому розвиток страхової справи шляхом активізації системи продажів страхових полісів і по інших напрямках є головним завданням менеджменту в страховій компанії.

Страховий менеджмент – професійне управління страховою діяльністю страхової компанії, яке здійснюється в умовах ринкових відносин і спрямоване на отримання максимального прибутку при раціональному використанні всіх наявних ресурсів.

Розкриття сутності категорії «страховий менеджмент» є неможливим без ретельного вивчення його основних складових (рис. 2.1).

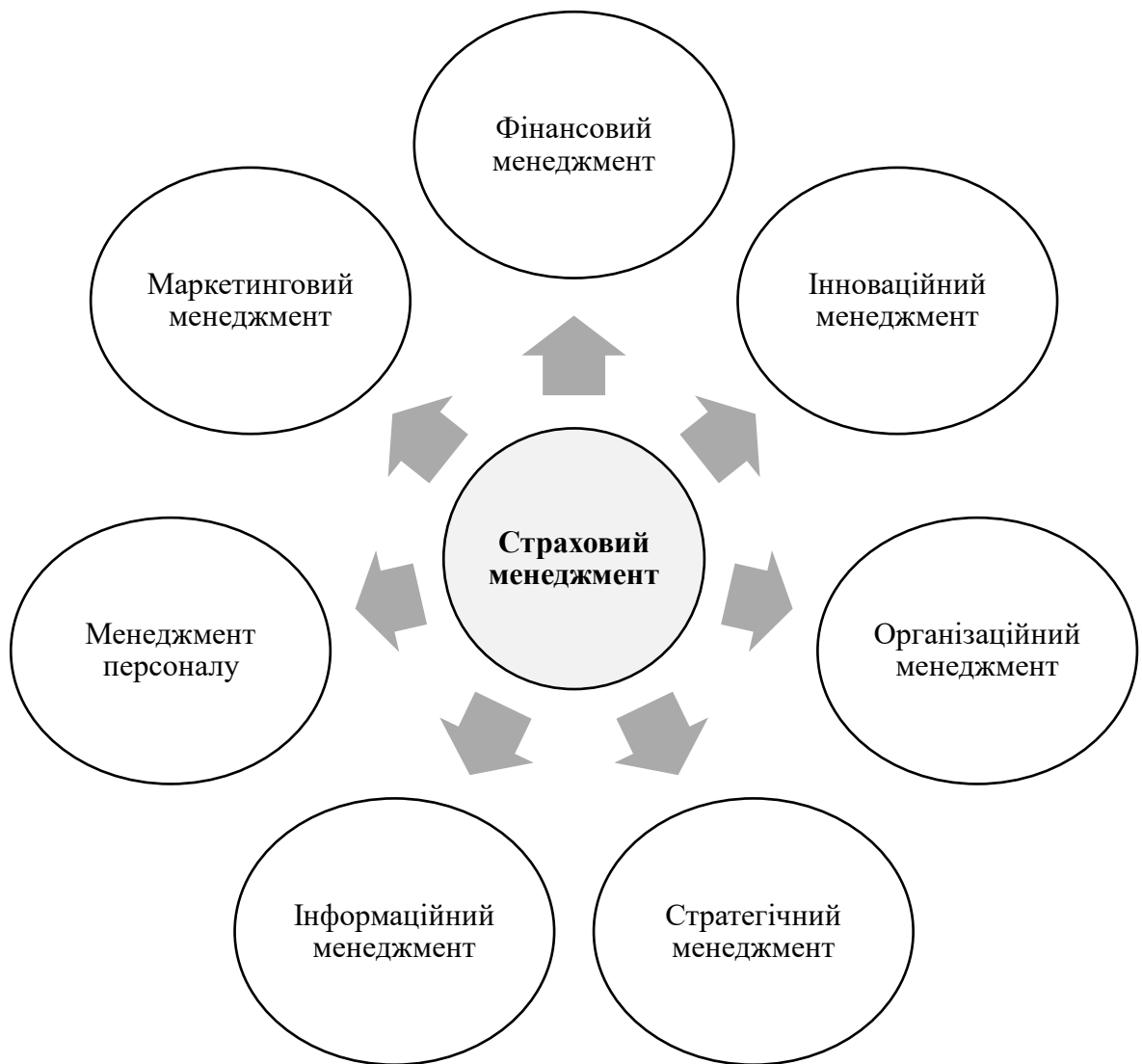

Рис. 2.1. Складові страхового менеджменту

Систему страхового менеджменту (*ССМ*) можна визначити як поєднання об'єкта управління (*Оу*), організації управління (*ОРГу*) та механізму управління (*Му*):

$$ССМ = f(ОРГу, Му, Оу) \quad (2.1)$$

Об'єктом управління страхового менеджменту виступає організація та персонал страхової компанії, фінансова структура, власний капітал, внутрішні операції, інформаційні потоки, матеріальні активи, бухгалтерський процес і звітність, фінансові результати та податки, безпека, зв'язки з громадськістю, фінансовий інструментарій тощо.

Організацію страхового менеджменту (*ОРГу*) можна виразити функцією:

$$ОРГу = f(Су, Фу, Пу), \quad (2.2)$$

де *Су* – суб'єкти управління,
Фу – функції управління;
Пу – принципи управління .

Таким чином, організація страхового менеджменту визначається сукупністю суб'єктів управління, функцій управління та принципів управління.

Суть страхового менеджменту розкривається в його функціях. Під функціями страхового менеджменту слід розуміти конкретні види управлінської діяльності, які здійснюються спеціальними прийомами і способами, а також відповідна організація роботи і контроль діяльності страхової компанії.

Під **функціями страхового менеджменту** слід розуміти конкретні види управлінської діяльності, які здійснюються спеціальними прийомами і способами, а також відповідна організація роботи і контроль діяльності страхової компанії (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Функції страхового менеджменту

Цілі страхового менеджменту обумовлені цілями функціонування акціонерної страхової компанії в умовах певного економічного середовища (страхового ринку).

Можна виділити загальні (економічні) і специфічні (соціальні) цілі страхового менеджменту.

Загальні (економічні) цілі пов'язані з головними причинами створення страхової компанії. Такі цілі відбиваються в статуті страховика. Вони формулюються як захист майнових інтересів юридичних і фізичних осіб шляхом здійснення страхової діяльності, спрямованої на отримання прибутку на вкладений капітал на користь акціонерів страхової компанії.

Специфічні (соціальні) цілі страхового менеджменту передусім пов'язані з необхідністю якнайповнішого задоволення страхових потреб клієнтури страхової компанії, а також створення оптимального набору страхових продуктів, адекватно тим, що відповідають наявним страховим інтересам. Одночасно повинні бути забезпечені відповідний страховий захист вказаних майнових інтересів, а також належний рівень обслуговування клієнтури акціонерної страхової компанії. Для цього система управління повинна мати в своєму розпорядженні маркетингові дослідження продуктового і цінового страхового ринку, відповідні інформаційні розробки, учбові програми, що дозволяють розвивати навички фахівців (і особливо страхових агентів) в спілкуванні з потенційними клієнтами акціонерної страхової компанії.

Серед основних завдань страхового менеджменту можна виділити наступні:

- створення економічного механізму управління прибутковістю акціонерної страхової компанії – управління обсягом і структурою активних і пасивних операцій страхової компанії, вартістю акцій, а також доходами і витратами страховика;

- управління ліквідністю при оптимізації обсягу прибутку – управління грошовими потоками, організація контролю за станом високоліквідних активів, прогнозування ліквідної позиції страхової компанії;

- управління ризиками, властивими конкретним об'єктам страхування, відносно яких відбувається укладення відповідних договорів страхування – розробка методології оцінки різних страхових ризиків, ведення статистики страхових випадків і супроводжуючих їх ризикових обставин, стандартизація управлінських процедур відносно наявних страхових ризиків;

- управління персоналом акціонерної страхової компанії – забезпечення максимальної реалізації його потенційних можливостей. Передбачає організацію внутрішньо-фірмового навчання, впровадження ефективної системи оплати праці і моральних стимулів, внутрішнього контролю (аудиту) тощо. Цілеспрямована дія на людську складову, орієнтована на відповідність можливостей персоналу страхової компанії обраним цілям, стратегії і умовам розвитку страхової організації.

Соціальна мета страхового менеджменту полягає у забезпеченні соціального захисту, безпеки та добробуту населення, підтримці економічного розвитку та соціального забезпечення, управлінні соціальними ризиками та сприянні сталому розвитку суспільства шляхом створення стійкої та надійної системи страхування.

Основні аспекти соціальної мети страхового менеджменту включають:

- захист фінансової безпеки населення та організацій шляхом надання фінансового покриття в разі настання нещасних випадків, стихійних лих, втрат майна або здоров'я. Це допомагає зменшити фінансові ризики та наслідки впливу негативних подій на життя та діяльність людей;

- створення соціального забезпечення, серед якого пенсійне страхування, медичне страхування, страхування від нещасних випадків та інші програми, які забезпечують соціальний захист та допомогу особам, які її потребують;

- забезпечення доступності страхових послуг для всіх верств населення, розробка страхових продуктів, які відповідають потребам різних соціальних груп, встановлення розумних тарифів та премій, а також забезпечення простого та зрозумілого процесу отримання страхової захисту;

- підтримка економічного розвитку шляхом стимулювання стабільності та впевненості в бізнес-середовищі. Це сприяє підтримці підприємницької активності, створенню нових робочих місць та зміцненню економічного потенціалу країни;

- управління соціальними ризиками, такими як стихійні лиха, катастрофи, епідемії тощо. Страхові компанії можуть використовувати ризик-менеджмент та страхування, щоб зменшити негативний вплив зазначених подій на суспільство, забезпечити відшкодування збитків та сприяти відновленню після кризових ситуацій;

- Екологічна стійкість, якій в останні роки приділяється все більше уваги. Страховий менеджмент може включати екологічні аспекти, спрямовані на оцінку та управління екологічними ризиками, підтримку страхових продуктів, спрямованих на стале використання ресурсів та екологічно чисті технології.

Питання для самоконтролю знань:

1. Охарактеризуйте сутність менеджменту страхової діяльності.
2. Надайте характеристику основним складовим елементам страхового менеджменту.
3. Розкрийте елементи системи страхового менеджменту.
4. Обґрунтуйте взаємозв'язок суб'єктів, функцій та принципів управління.
5. Поясніть специфічні функції страхового менеджменту (в чому полягає їх «специфічність?»).
6. Висвітліть правові основи страхового менеджменту.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 19, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ТЕМА 3. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Ключові слова: державне регулювання, ліцензування, нагляд за страховим бізнесом, НБУ, правове регулювання, реєстрація страховика, системи правового регулювання, створення страхової компанії.

Короткий опис теми:

Правове забезпечення страхового бізнесу становлять законодавчі та нормативні акти, що регулюють страхову діяльність як у цілому, так і за окремими її напрямками.

На початку 2024 року планується введення в дію Закону України «Про страхування» (№ 1909-IX), який було прийнято ще у листопаді 2021 року на заміну Закону України «Про страхування» 1996 року. Новий закон суттєво відрізняється від попереднього обсягом та змістом, акцентуючи увагу на забезпеченні платоспроможності, прозорості та доброчесності страховиків по відношенню до клієнтів (споживачів).

Ключові зміни до законодавчого регулювання відносин на ринку страхування у зв'язку із введенням в дію з 01.01.2024 року Закону № 1909-IX передбачають наступне;

- 1) Класи страхування замість видів страхування.
- 2) Зміни до умов діяльності страховиків-нерезидентів на території України.
- 3) Скорочення обов'язкових класів/видів страхування.
- 4) Посилення вимог до платоспроможності страхових компаній.
- 5) Посилення організаційних вимог до страхових компаній.
- 6) Врегулювання діяльності страхових посередників.
- 7) Встановлення форм контролю та нагляду НБУ за страховим ринком.
- 8) Врегулювання процедури виходу страхової компанії з ринку.
- 9) Врегулювання порядку процедури банкрутства страхових компаній.

Національний банк України (НБУ) відіграє важливу та впливову роль у страховому бізнесі в Україні. Його функції та діяльність знаходяться в центрі розвитку та регулювання страхового ринку країни. У своїй діяльності Національний банк спрямовується на забезпечення стабільності та безпеки фінансової системи, що має прямиий вплив на ефективність та довіру до страхових компаній.

НБУ здійснює постійний контроль та нагляд за діяльністю страхових компаній з метою виявлення можливих ризиків та вжиття заходів для їх усунення. Це дозволяє запобігати фінансовим збиткам та зберігати довіру споживачів до страхових послуг.

Однією з основних функцій НБУ є ліцензування страхових компаній для здійснення діяльності на страховому ринку (табл. 3.1).

НБУ встановлює чіткі правила та вимоги для отримання ліцензії, що дозволяє забезпечити дотримання найвищих стандартів та вимог до фінансової стійкості та ефективності діяльності страхових компаній.

Таблиця 3.1

Процедура ліцензування страхової діяльності

№ з/п	Етапи ліцензування	Зміст етапів ліцензування страхової діяльності
1.	Підготовка документів	Страхова компанія подає до НБУ пакет документів, що включає статут компанії, фінансову звітність, документи про кваліфікацію керівників та засновників компанії, інформацію про запланований вид страхування тощо.
2.	Експертиза документів	Національний банк проводить експертизу наданих документів та перевіряє відповідність компанії вимогам законодавства та стандартам.
3.	Фінансова оцінка страхової компанії	НБУ перевіряє фінансову стійкість компанії, включаючи оцінку страхового капіталу, страхових резервів та інші фінансові параметри.
4.	Рішення про видачу ліцензії	Після успішної перевірки та виконання усіх вимог, НБУ приймає рішення про видачу ліцензії страховій компанії.
5.	Моніторинг діяльності страхової компанії	Після отримання ліцензії страхова компанія перебуває під постійним контролем та моніторингом Національного банку. НБУ здійснює нагляд за діяльністю компанії та перевіряє дотримання нею усіх нормативів та вимог.

З метою захисту прав споживачів страхових послуг НБУ встановлює правила щодо інформування клієнтів, дотримання стандартів обслуговування та процедур страхування, а також забезпечує вирішення спорів між страховиками та страхувальниками.

Таблиця 3.2

Заходи НБУ, спрямовані на забезпечення прозорості, чесності та високої якості обслуговування страхових компаній

№ з/п	Заходи захисту прав споживачів	Зміст заходів захисту прав споживачів страхових послуг
1.	Інформування страхувальників	НБУ встановлює правила щодо інформування страховиками своїх клієнтів про умови страхового поліса, його обмеження та ризику. Страхові компанії зобов'язані надавати зрозумілу та доступну інформацію, щоб клієнти могли приймати обґрунтовані рішення про страхування.
2.	Дотримання стандартів обслуговування	НБУ встановлює стандарти обслуговування для страхових компаній, зокрема, стосовно якості обслуговування клієнтів, вчасності виплат, процедур врегулювання страхових випадків. Ці стандарти мають підтримувати високий рівень задоволеності клієнтів.
3.	Забезпечення прозорості страхових умов.	НБУ встановлює вимоги до формулювання умов страхових полісів та їхнього представлення, щоб уникнути недостатньої інформованості клієнтів або прихованих умов.
4.	Врегулювання спорів	У разі виникнення спорів між страховиками та страхувальниками, НБУ забезпечує механізми для вирішення таких ситуацій (медіація, арбітраж або інші процедури врегулювання спорів)

Створення страхової компанії в Україні є складним та багатоетапним процесом, який вимагає дотримання ряду правових, фінансових та організаційних вимог.

Основні кроки, які потрібно здійснити для створення страхової компанії в Україні:

✓ Дослідження страхового ринку – важливо визначити потенційний попит на страхові послуги, ідентифікувати цільові сегменти та ризики, з якими можна буде працювати.

✓ Підготовка бізнес-плану, який містить оцінку ризиків, прогнозні фінансові показники, стратегії маркетингу та розвитку компанії. Цей документ допомагає визначити мету, стратегію та плани дій компанії на ринку страхування. Він є важливим інструментом для успішного розвитку бізнесу, привернення інвесторів та отримання ліцензії на страхову діяльність.

✓ Вибір форми власності та організаційно-правової форми. Страховики в Україні можуть створюватися у формі акціонерного товариства або товариства з додатковою відповідальністю (крім філій страховиків-нерезидентів).

✓ Залучення основного капіталу. Відповідно до законодавства України, страхова компанія повинна мати достатній основний капітал для отримання ліцензії та початку діяльності. Основний капітал може бути залучений через внесення грошових коштів або майнових внесків у статутний капітал компанії.

✓ Отримання ліцензії. Для проведення страхової діяльності в Україні, страхові компанії повинні отримати ліцензію на здійснення страхування від Національного банку України (НБУ).

✓ Організація структури страхової компанії – залучення кваліфікованого персоналу і визначення ролі та відповідальності кожного співробітника.

✓ Розвиток інфраструктури та ІТ. страхова компанія має забезпечити належний рівень інфраструктури, включаючи офісні приміщення, обладнання та інформаційні системи. Розвиток інфраструктури та ІТ в страховій компанії допомагає зробити її більш гнучкою, ефективною та забезпечує високу якість обслуговування клієнтів. Інвестування в сучасні технології є ключовим фактором успіху для страхових компаній в умовах зростаючої конкуренції та змінних ринкових умов.

✓ Маркетинг та реклама – після отримання ліцензії і початку діяльності важливо звернути увагу на маркетинг та рекламу, щоб привернути увагу потенційних клієнтів та збільшити обсяги бізнесу. Ефективні маркетингові стратегії та рекламні кампанії допомагають позиціонувати страхову компанію на ринку та вирізняти її серед конкурентів.

✓ Дотримання законодавства та регуляторних вимог. Оскільки страхова галузь є регульованою, важливо дотримуватись вимог НБУ з питань страхового нагляду. Національні та міжнародні нормативи та правила страхової галузі призначені для забезпечення високого рівня захисту інтересів страховиків та страхувальників.

Основні аспекти дотримання законодавства та регуляторних вимог страховими компаніями:

- з метою здійснення страхової діяльності, компанії повинні отримати відповідну ліцензію від регуляторного органу (НБУ);
- страхові компанії зобов'язані регулярно публікувати фінансові звіти та звіти про страхові випадки;
- страхові компанії повинні дотримуватися встановлених регуляторним органом норм капіталізації з метою забезпечення відшкодування збитків;
- страхові компанії повинні підтримувати достатні страхові резерви для здійснення страхових виплат;
- страхові компанії повинні забезпечити чіткі правила тарифікації страхових продуктів, які дозволяють ефективно оцінювати ризики та встановлювати адекватні тарифи;
- страхові компанії зобов'язані дотримуватися законодавства про захист прав споживачів, забезпечуючи чесні та прозорі стосунки з клієнтами;
- зберігання та обробка персональних даних клієнтів повинні відповідати вимогам законодавства про захист персональних даних;
- страхові компанії повинні приділяти увагу протидії шахрайству, контролювати страхові випадки та вживати заходів для запобігання зловживанням страховими продуктами.

Питання для самоконтролю знань:

1. Назвати і охарактеризувати порядок та умови створення страхової компанії.
2. Охарактеризуйте правове регулювання страхової діяльності в Україні.
3. Визначте особливості правового регулювання страхового підприємництва в Україні та країнах ЄС.
4. Зміст пакету необхідних документів і процедура реєстрації страхових організацій.
5. Ліцензування страхової діяльності.
6. Охарактеризуйте функції контролю, забезпечення гласності діяльності суб'єктів і підтримки правопорядку в галузі страхування.
7. Визначте роль та значення НБУ в діяльності страхових компаній України.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КЛЮЧОВІ НАПРЯМКИ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

ТЕМА 4. УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Ключові слова: інноваційна діяльність, маркетингова політика, маркетингові дослідження, продуктова стратегія, сегментування ринку стратегія збуту (розподілу), стратегія просування, страховий маркетинг, цінова стратегія.

Короткий опис теми:

Особливе місце в діяльності страхової компанії відводиться маркетингу – методу дослідження страхового ринку і впливу на нього з метою отримання компанією якомога більшого прибутку.

Страховий маркетинг розглядається з різних позицій:

- як система взаємодії страховика і страхувальника, спрямована на взаємне врахування їх інтересів та потреб;
- як комплекс дій, спрямованих на максимізацію прибутку страховика за рахунок більш повного врахування потреб споживачів;
- як комплекс заходів, спрямованих на формування й постійне вдосконалення діяльності страхової компанії, який включає: розробку конкурентоспроможних страхових продуктів (послуг) для конкретних категорій страхувальників; упровадження раціональних форм реалізації цих продуктів за належного сервісу та реклами; збір та аналіз інформації щодо діяльності страховика.

Завдання маркетингу в страховій компанії по суті впливають із його цілі:

- забезпечення рентабельної роботи в умовах, що постійно змінюються;
- забезпечення конкурентоспроможності компанії з метою дотримання інтересів клієнтів, підтримки суспільного іміджу страховика;
- максимальне задоволення запитів клієнтів по обсягу, структурі і якості послуг, які надаються страховою компанією, що створює умови для стійкості ділових відносин;
- комплексне рішення комерційних, організаційних і соціальних проблем колективу страхової компанії.

Страховий маркетинг передбачає:

- вивчення потенційних страхувальників (визначається структура споживчих переваг);
- дослідження мотивів потенційного клієнта при укладанні договорів страхування (з'ясування причини переваги того або іншого виду страхування);
- аналіз ринку страхової компанії;
- дослідження продукту (ілюструє керівництву компанії побажання страхувальника стосовно конкретних умов договору страхування);

– аналіз форм і каналів просування страхових послуг від страховика до потенційного клієнта (вивчення особливостей діяльності посередників на страховому ринку);

– вивчення конкурентів, визначення форм і рівня конкуренції (ідентифікація головних конкурентів страхової компанії на ринку, виявлення їх слабких і сильних сторін);

– дослідження рекламної діяльності;

– визначення найбільш ефективних способів просування страхових послуг від страховика до потенційних клієнтів.

Страховий маркетинг залежно від часового горизонту, на якому проводяться відповідні маркетингові заходи, поділяють на оперативний (організаційний, структурний) та стратегічний (товарний, ринковий) (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Різновиди страхового маркетингу залежно від часового горизонту

Маркетингові дослідження в страховій галузі проводяться з метою визначення:

- положення страхової організації на ринку;
- пріоритетного напрямку діяльності;
- положення, в якому повинен знаходитися страховик, а також дій, за допомогою яких це положення може бути досягнуто;
- напрямків коригування страхової та інвестиційної політики;
- системи ціноутворення;
- організації каналів продажів;
- шляхів підвищення ефективності рекламних зусиль і заходів щодо просування страхових продуктів.

До завдань дослідження страхового маркетингу можна віднести:

- 1) дослідження ринків та клієнтської бази страховика – це дослідження нинішніх та потенційних клієнтів з метою страховику найвищі прибутки;

2) дослідження власного страхового портфеля страхової компанії – це аналіз вірогідності настання страхових випадків від таких характеристик клієнтури, як її географічне положення, стать, професія;

3) розробку вимог до страхових продуктів – процес виявлення їх властивостей, що найбільше відповідають потребам споживачів;

4) просування страхових послуг на ринок.

Процес проведення маркетингового дослідження в страховому підприємстві складається з п'яти етапів (рис. 4.2).

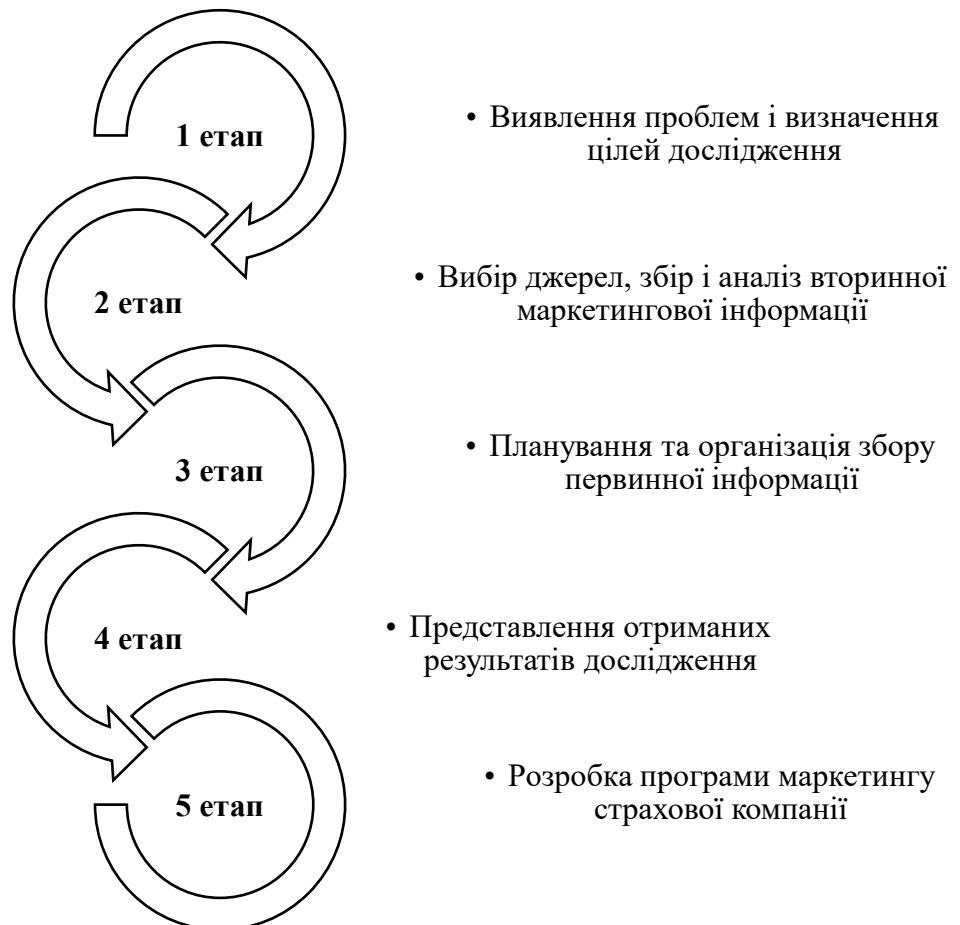

Рис. 4.2. Етапи проведення маркетингових досліджень в страховій компанії

Страховий продукт – це комплекс послуг, спрямований на попередження та ліквідацію наслідків конкретного переліку несприятливих подій, що визначені договором страхування. Страховий продукт охоплює основні та додаткові послуги. З метою супроводу страхового продукту застосовуються операції трансферу ризику, інвестування тимчасово вільних коштів страховика, страховий консалтинг та ін.

Страхові продукти можуть бути класифіковані:

- за типом покупців (орієнтовані на індивідуального та корпоративного клієнта);

- за тривалістю користування (довгострокові (страхування життя) та короткострокові (до 1 року) види страхування);

- за рівнем новизни (продукти-піонери, які задовольняють нетрадиційний попит; продукти ринкової новизни (удосконалені продукти-піонери); продукти з додатковими послугами (технічний, медичний, юридичний асистанс).

Розвиток *інноваційної діяльності вітчизняних страхових компаній* є головною необхідною умовою для підвищення їх конкурентоспроможності як на вітчизняному, так і на світовому фінансовому ринку. Це пов'язане з посиленням ролі євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, що спричиняє збільшення конкуренції на фінансовому ринку, зокрема на страховому ринку.

Види інновацій у страховій діяльності залежно від об'єкту інновацій можна представити наступним чином (рис. 4.3).

Рис. 4.3. Види інновацій у страховій діяльності залежно від об'єкту інновацій

В той же час виділяють наступні типи інновацій у страховій діяльності (рис. 4.4).

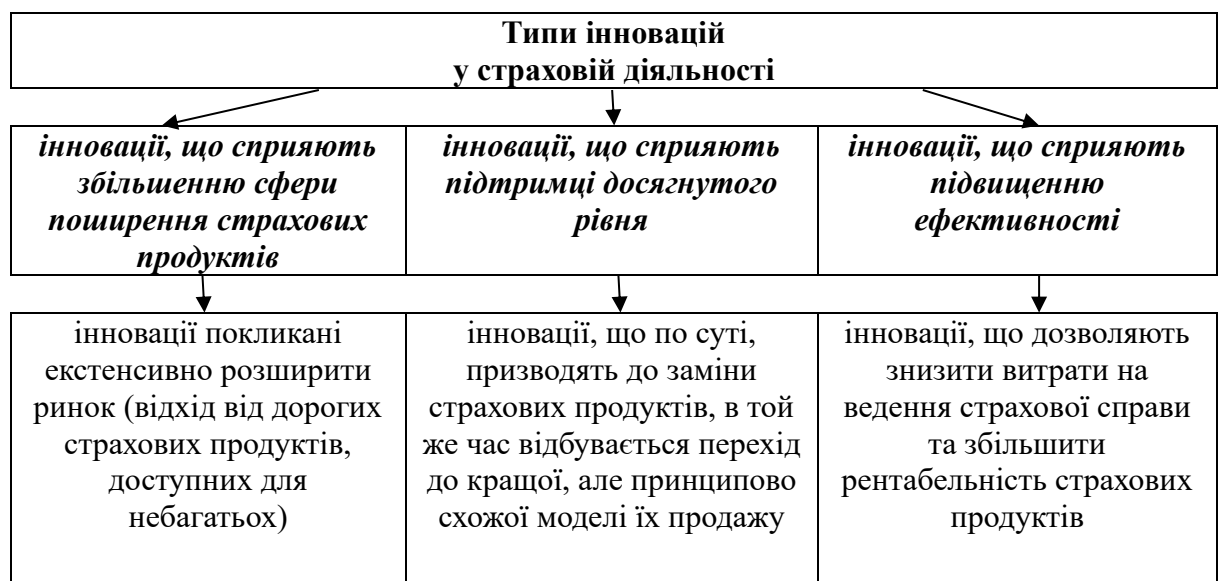

Рис. 4.4. Типи інновацій у страховій діяльності

Узагальнено види інновацій у страховій системі та шляхи їх упровадження можна представити наступним чином (рис. 4.5).

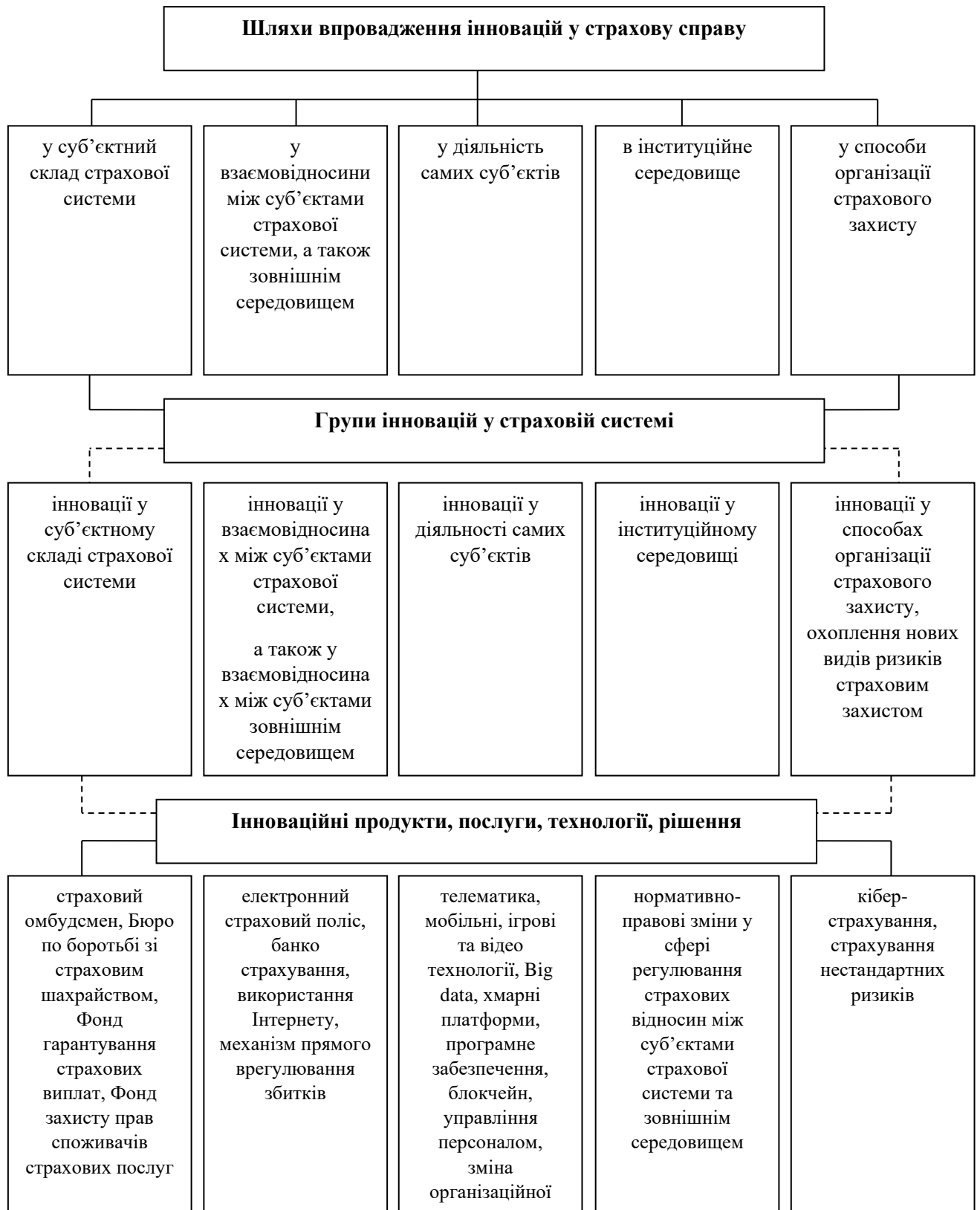

Рис. 5.3. Види інновацій у страховій системі та шляхи їх впровадження

Таким чином, інновації в страховій системі можуть здійснюватися різними шляхами, а саме: через упровадження інновацій у суб'єктний склад страхової системи; у взаємовідносини між суб'єктами страхової системи, а також у взаємовідносини між суб'єктами страхової системи і зовнішнім середовищем; у діяльність самих суб'єктів; у інституційне середовище; у способи організації страхового захисту, охоплення нових видів ризиків страховим захистом.

Питання для самоконтролю знань:

1. Що включають до комплексу страхового маркетингу?
2. Охарактеризуйте обов'язкові складові страхового договору як основного інструменту реалізації страхового продукту.
3. Назвіть етапи проведення комплексного маркетингового дослідження страхової компанії.
4. Які Ви знаєте продуктові стратегії. Дайте характеристику кожній з них.
5. Що розуміють під поняттям «конкурентоспроможна страхова послуга»?
6. Які Ви знаєте основні джерела надходження та отримання інформації для маркетингових досліджень у страхуванні?
7. Якими принципами повинні керуватися виконавці маркетингового дослідження?
8. Наведіть можливі варіанти стратегічних напрямків діяльності страховика.
9. Які Ви знаєте об'єкти першочергової уваги маркетингової служби?
10. Назвіть основні проблеми, що виникають при створенні маркетингових служб.
11. Які, на Вашу думку, є якісні показники страхових продуктів?
12. Які Ви знаєте основні елементи програми маркетингових досліджень у страхуванні?
13. Що таке обсяг страхового покриття?
14. Як страхова компанія формує споживчий попит?
15. Які стратегії і заходи може приймати страхова компанія для покращення своєї репутації серед споживачів і конкурентів?

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [2, 3, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 19, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Ключові слова: : ризик, страхова подія, функції ризику, критерії ризиків, імовірність, класифікація ризиків, оцінювання ризиків, управління ризиками.

Короткий опис теми:

Ризик є складовою страхової діяльності, оскільки для неї, як і для будь-якої фінансово-економічної діяльності, характерним є високий рівень залежності прийняття управлінських рішень від впливу значної кількості факторів та дій контрагентів, котрі важко передбачити з необхідною точністю. Саме з невизначеністю, або з імовірнісними процесами, зумовленими важкістю точного передбачення перебігу подій у майбутньому, як правило, пов'язується виникнення ризику.

Ризик-менеджмент на практиці являє собою сукупність аналітичних, організаційних, фінансових заходів, що мають комплексний послідовний характер, спрямований на зменшення або запобігання негативних наслідків настання ризиків.

Управління ризиками базується на певних принципах, до основних з яких відносять (рис. 5.1):

Рис. 5.1. Взаємозв'язок основних принципів концепції та процесу управління ризиками в страховій компанії

Страховий ризик – це певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Головною метою системи управління ризиками є забезпечення успішного функціонування фірми в умовах ризику і невизначеності (рис. 5.2).

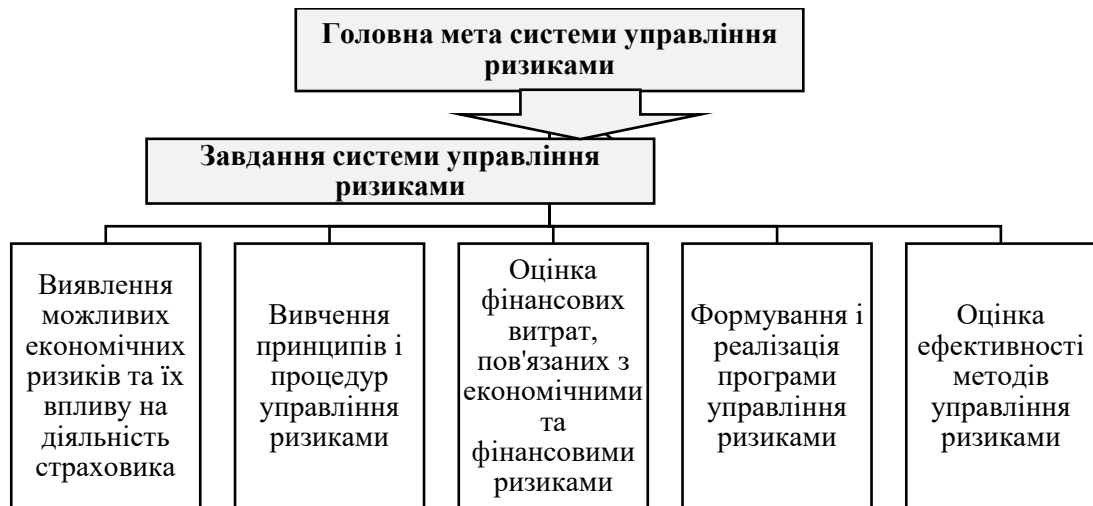

Рис. 5.2. Головна мета та завдання системи управління ризиками

Суто специфічні ризики, які на практиці пов'язані з особливостями діяльності страхових організацій наведено в табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Групування та видовий склад індивідуальних ризиків діяльності страхової організації

Групи ризиків				
Андеррайтинговий ризик за ризиковими видами страхування	Андеррайтинговий ризик при страхуванні життя	Ризик учасника фінансової групи	Ризик дефолту контрагента	Ризик випадкових відхилень
ризик недостатності страхових премій і резервів	ризик збільшення рівня смертності	ризик негативного впливу на фінансовий стан страховика – учасника ФГ, викликаний погіршенням фінансового стану іншого учасника ФГ, до складу якої входить страховик	ризик відмови від виконання кредитних угод	ризик кумуляції
	ризик збільшення тривалості життя			ризик виникнення ланцюгової реакції
	ризик непрацездатності та шкоди здоров'ю			
	ризик збільшення витрат на ведення справи			
	ризик зміни розміру ануїтетів			
	ризик передчасного припинення дії договорів			
ризик збитків				ризики природних катастроф або катастрофічні ризики
ризик несплати чергових платежів				
ризик дострокових розірвань угод				
ризик ціноутворення				
ризик перестраховання				
кредитний ризик				
ризик неправильної оцінки вартості страхових полісів				

5.2. Групи загальних ризиків діяльності страхової організації наведено в табл.

Таблиця 5.2

**Групування та видовий склад загальних ризиків діяльності
страхової організації**

Ринковий ризик	Інвестиційний ризик	Операційний ризик	Інформаційний ризик	Системні (об'єктивні) ризики або ризики зміни обставин
фондовий ризик	зміна рівня очікуваної дохідності від фінансових інвестицій	ризик персоналу	ризик неповної інформації	ризик політичних і соціальних змін
ризик процентної ставки	ризик коливання ринкових цін на інвестиційні ресурси	ризик процесу	ризик недостовірної інформації	регіональні ризики
валютний ризик		ризик технологій	ризик завідомо неправдивої інформації	ризик змін економічного циклу
ризик спреду		ризик витрат	ризик втрати інформації через збої у функціонуванні інформаційних систем	нові тенденції в розвитку системи грошового обігу
ризик ринкової концентрації		юридичний ризик	ризик несанкціонованих змін інформаційних потоків, втрати інформації через вплив персоналу компанії	ризики, пов'язані зі змінами в природних процесах
ризик інфляції		ризик моделювання	ризик зловмисного порушення інформаційних потоків, втрати інформації через вплив зовнішніх подій на інформаційні системи	ризики, пов'язані з розвитком техніки
ризик ринку нерухомості		майновий ризик		ризик технологічних змін
		фінансовий ризик		зміни в ринковій інфраструктурі
				законодавчі ризики
				нові тенденції в суспільному розвитку

В теорії управління ризиками виділяють 4 групи методів оцінювання ризиків (рис. 5.3).

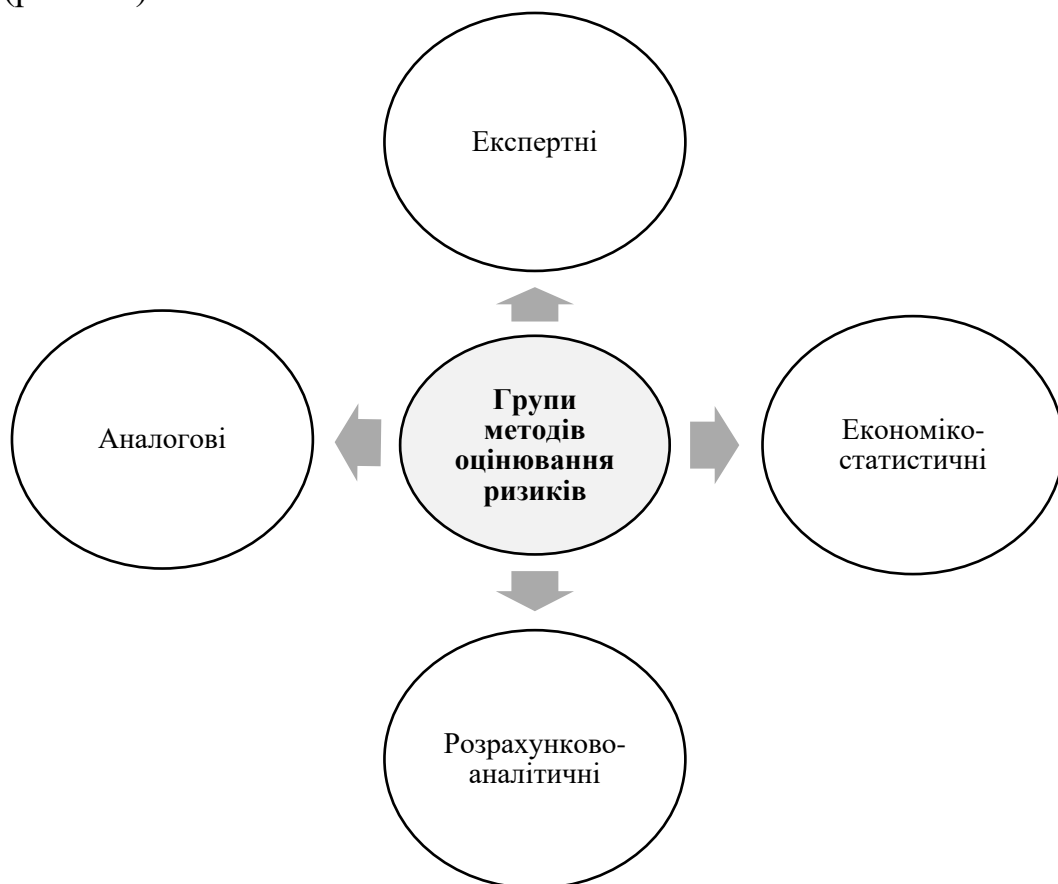

Рис. 5.3. Групи методів оцінювання ризиків

Управління ризиками - це процес, за допомогою якого страхова компанія виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків.

Система управління ризиками – сукупність прийомів, способів, методів, застосовуваних менеджерами компанії для забезпечення позитивного фінансового результату і для прогнозування ризикових подій з метою розробки заходів, спрямованих на запобігання або зниження негативних наслідків цих подій.

Процес управління ризиками має охоплювати всі види діяльності страховика, які впливають на параметри його ризиків та має бути безперервним процесом аналізу ситуації та оточення, в яких виникають ризики, і прийняття управлінських рішень щодо впливу на самі ризики та/або на рівень уразливості (експозиції) страхової компанії до таких ризиків.

Процес управління ризиками, як правило, не має на меті усунення ризику, а спрямований на забезпечення отримання страховиком відповідної винагороди за прийняття ризику.

В теорії та практиці відомі три основні способи управління ризиками:

- поглинання ризику, що застосовується для слабких ризиків або неможливості використання інших способів;

- уникнення ризиків, що застосовується в мобільних економічних системах;

- розподіл та передача ризику.

У загальному вигляді процес управління ризиками проходить етапи, наведені на рис. 5.4.

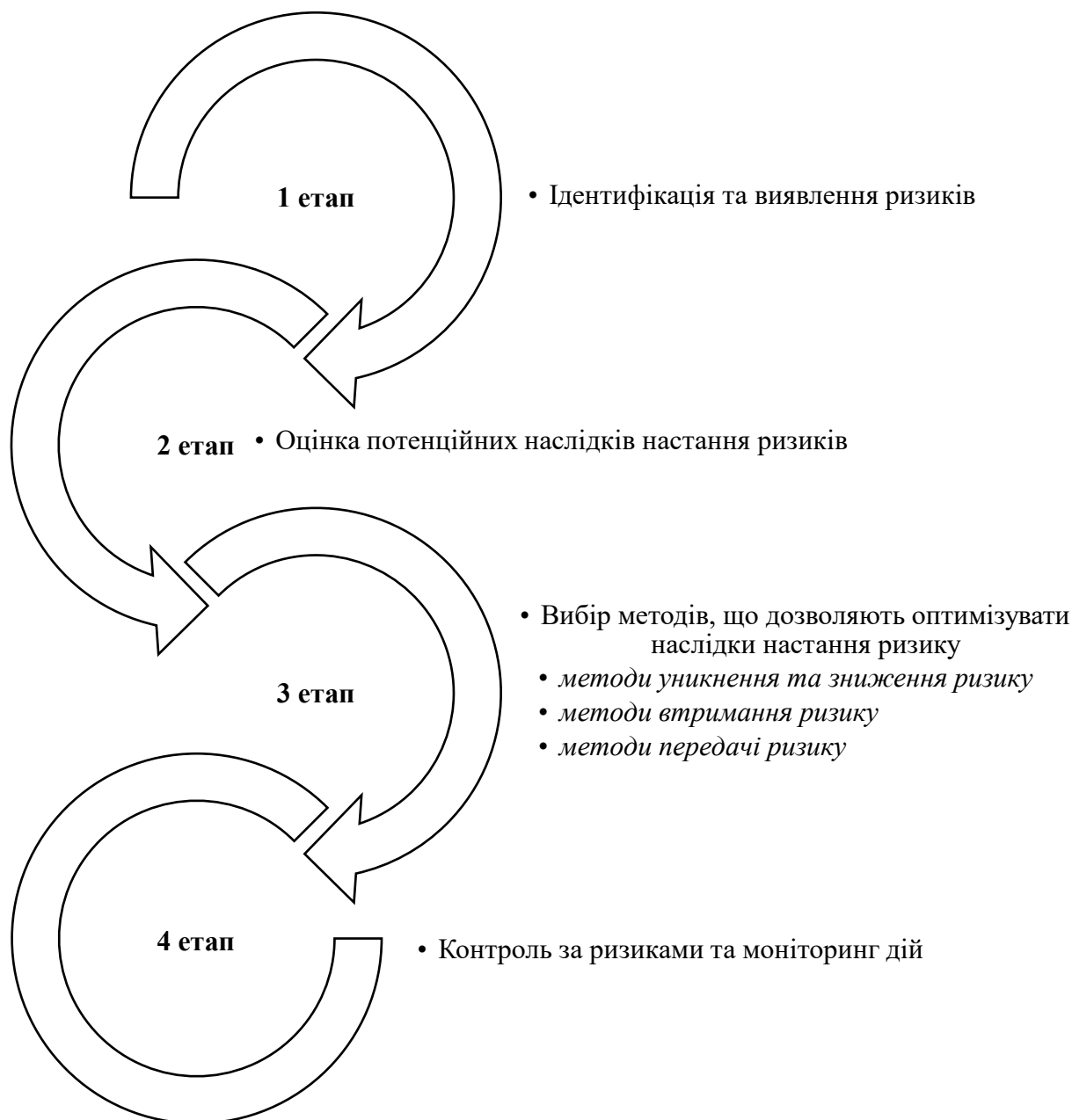

Рис. 5.4. Етапи управління ризиками страховою компанією та методи, які застосовуються під час управління

Найбільш ефективною і дієвою представляється система управління ризиками, що базується на наступних **принципах**:

– багатовекторність при виявленні та оцінці ризиків передбачає поділ зобов'язань, прав і відповідальності між різними структурно-організаційними підрозділами страхової компанії і процесі управління ризиками, а також

розподіл ризиків за напрямками діяльності компанії, враховуючи формування внутрішньої системи комунікацій;

– оперативність – служить каталізатором проведених заходів на всіх етапах управління ризиками. Попереднє або своєчасне прийняття антикризових заходів дозволяє ефективно знизити або уникнути негативних наслідків;

– об'єктивність – всі рішення щодо оцінки та методів управління ризиками повинні прийматись зважено, обдуманно, по можливості без впливу чинників суб'єктивного характеру;

– комплексність – доводить необхідність всебічної оцінки супутнього і стимулюючого факторів і протидіє характеру, який притаманний як самим ризикам, так і заходам на всіх етапах з їх управління.;

– загальна залученість – спрямування на досягнення двох основних цілей: максимізації кількості каналів вхідних інформаційних потоків на етапі виявлення ризиків, а також створення «колективного» інтелекту, коли знання висококваліфікованих співробітників різної спеціалізації за допомогою системи комунікації та координації можуть бути об'єднані в універсальну інформаційну базу, яка акумулює теоретичні знання та практичний досвід;

– ситуативність прийняття рішень з управління ризиками.

Питання для самоконтролю знань:

1. Охарактеризуйте сутність, мету і зміст поняття «ризик-менеджмент страхової діяльності».

2. Назвіть методи кількісного і якісного аналізу факторів, що формують причини й величину ризиків.

3. Назвати і охарактеризувати основні принципи побудови тарифної політики страхової компанії.

4. Визначення розміру та періоду страхового покриття. Розрахунок страхової премії.

5. Контроль за ризиком. Доцільність перестраховування ризиків.

6. Співвідношення понять нетто- і брутто-ставки страхування.

7. Фактори територіальної та часової розкладки ризиків.

8. Визначення показників: ймовірності або частоти збитку, очікуваного значення збитку, збитковості страхових операцій, максимального збитку, розміру страхового покриття.

9. Наведіть приклади управління ризиками в сучасному житті.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ТЕМА 6. РОЛЬ ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

Ключові слова: перестраховання, пропорційне перестраховання, непропорційне перестраховання, облігаторне перестраховання, факультативне перестраховання, цесія, ретроцесія.

Короткий опис теми:

Перестраховання – це страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований.

Схематичне зображення взаємозв'язку процесів страхування та перестраховання представлено на рис. 6.1.

Рис. 6.1. Взаємозв'язок процесів страхування та перестраховання

У наукових дискусіях часто обговорюють питання тісного взаємозв'язку і розбіжностей страхування та перестраховання, з'ясовують спільні та відмінні ознаки економічної природи цих складних і неоднорідних понять. При цьому науковці акцентують основну увагу на економічних критеріях природи перестраховання, що стосуються його місця в суспільному відтворенні, об'єктивної основи виникнення і форм наявності перестраховальних відносин, їхнього призначення. Разом із цим погляди вчених щодо характеристики природи перестраховання об'єднані у два основних напрями. Представники першого напрямку стверджують про належність перестраховання до сфери функціонування категорії страхування, їх єдину економічну природу, а отже

тотожність, а прихильники другого вказують на суттєві відмінності між цими економічними поняттями, що унеможлиблює їхнє ототожнення.

Процес, пов'язаний з передаванням ризику, називають *цедуванням ризику*, або *цесією*.

Страховик (цедент, перестраховальник), який уклав з перестраховиком договір про перестраховання, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування.

Перелік **функцій перестраховання**, що розкриватимуть всебічно його сутність представлено на рис. 6.2.

Рис. 6.2. Функції перестраховання

За методом передавання ризиків у перестраховання і за оформленням правових відносин сторін перестраховальні операції поділяються на такі:

- факультативні;
- облігаторні (договірні);
- факультативно-облігаторні і облігаторно-факультативні (змішані).

Факультативний метод перестраховання характеризується повною свободою сторін договору перестраховання. Перестраховальник має право передавати ризики або лишати їх на власній відповідальності, а перестраховик має право прийняти ризики чи відмовитися від них. При факультативному перестрахованні кожний ризик передається окремо. Головна особливість цього методу перестраховання полягає в можливості індивідуальної оцінки ризику.

Облігаторне перестраховання передбачає обов'язкове віддавання перестраховальником раніше узгодженої частини ризику за всіма покриттями. Перестраховик також обов'язково має приймати ці частини ризиків згідно з умовами договору.

Факультативно-облігаторне перестраховування використовується в особливо великих, небезпечних ризиках, у разі можливої кумуляції збитків, коли вичерпана місткість пропорційних договорів.

Облігаторно-факультативне перестраховування, навпаки, передбачає обов'язковість для страховика, а факультативність — для перестраховика. З огляду на світовий досвід такі договори частіше застосовують страхові компанії зі своїми філіями. За облігаторно-факультативним договором перестраховикові надається можливість відбирати вигідніші ризики, що небажано для незалежного страховика (цедента), оскільки може порушити баланс його страхового портфеля.

Існує безліч різних за формою перестраховувальних договорів. Немає стандартного, спільного для всіх страхових компаній договору. У кожному окремому випадку договори перестраховування мають свої певні особливості, різняться частками участі у договорі, ставками премії. Проте всі договори можна поділити на дві основні групи, що різняться системою розподілу ризиків між перестраховувальником і перестраховиком. До них належать пропорційна і непропорційна форми проведення перестраховувальних операцій.

У пропорційному перестрахованні розрізняють квотний договір перестраховування, договір ексцедента суми і квотно-ексцедентний договір.

Згідно з *квотним договором* перестраховування перестраховувальник зобов'язується передавати перестраховикові частку в усіх ризиках певного виду, а перестраховик зобов'язується приймати її. Частка участі в перестрахованні може бути встановлена у відсотках від страхової суми або в абсолютному вираженні. Перестраховик має право встановлювати ліміти відповідальності за договором.

Ексцедентне перестраховування – складніший вид пропорційного перестраховування. Такий вид перестраховування використовується в тих випадках, коли застраховані ризики істотно відрізняються за страховими сумами. За договором *ексцедента суми* перестраховик отримує визначну частку в усіх договорах, що перевищує власне утримання цедента.

Квотно-ексцедентний договір передбачає встановлення ексцедента залежно від визначеної частки (квоти) власного утримання. А понад рівень утримання використовується ексцедент – ліміт відповідальності перестраховиків, що фіксується в абсолютному вираженні. Квотно-ексцедентний договір використовують у тому разі, коли компанія розширює свій бізнес у новому для неї виді страхування, тобто цедент може точно обчислити ефект збільшення квотного утримання.

Сутність непропорційного перестраховування полягає в тому, що відшкодування, яке надається перестраховиком, визначається тільки розміром збитку і не залежить від страхової суми, а тому немає пропорційного розподілу відповідальності за окремим ризиком і оригінальною премією.

Непропорційне перестраховування має такі особливості:

- страховик може захиститися від великих збитків, що впливають на його фінансові результати;

- перестраховик не бере участі у відшкодуванні дрібних збитків, які легко покриваються страховиком;
- обсяг обліку бухгалтерських операцій зменшується, оскільки враховуються лише окремі збитки або фінансові результати страхувань. Але водночас зростає потреба в підготовчій роботі;
- тантьєма в договорах цієї форми, як правило, не передбачається;
- перестраховувальна премія за непропорційними договорами підраховується не для кожного окремого ризику, що передається, а для всього портфеля з одного або кількох видів страхування за рік.

Непропорційне перестраховання представлене договором ексцедента збитку та договором ексцедента збитковості.

Згідно з договором *ексцедента збитку* механізм перестраховання вступає в дію тоді, коли остаточна сума збитку за застрахованим ризиком перевищує межу обумовленої в договорі суми у разі настання страхового випадку. У разі недостатньої місткості першого ексцедентного договору у договорі ексцедента збитку, як і в договорі ексцедента суми, застосовують другий, третій і наступні ексцеденти. Але спосіб розподілу відповідальності в ексцедентних договорах непропорційного перестраховання відмінний від того, що характерний для пропорційного ексцедентного покриття. На відміну від договорів ексцедента суми, де перестраховики беруть участь у всіх і в кожному збитку незалежно від його розміру, у договорах ексцедента збитку перестраховики відшкодовують лише ті збитки, які перевищують встановлений страховиком (цедентом) пріоритет.

До цілком особливого, відокремленого виду договорів непропорційного перестраховання можна віднести *договір ексцедента збитковості* (stop loss). Це — договір перестраховання, який покриває не окремі збитки або їх сукупність, а певний вид страхування або весь страховий портфель цедента. Особливість договору ексцедента збитковості полягає в тому, що перестраховик бере участь у відшкодуванні збитків лише у випадках, коли збитковість за певний строк перевищує обумовлений договором перестраховання відсоток. Цей договір не гарантує отримання прибутку для страховика (цедента), а лише захищає його від надзвичайно великих втрат.

Питання для самоконтролю знань:

1. Поняття перестраховання та основні його економічні ознаки.
2. Необхідність перестраховання та механізм його здійснення.
3. Функції перестраховання та їх зміст.
4. Факультативне перестраховання, його переваги та недоліки.
5. Облігаторне перестраховання, його переваги та недоліки.
6. Зміст пропорційного перестраховання.
7. Види непропорційного страхування.
8. Умови договорів перестраховання.
9. Цесія і ретроцесія: сутність та значення.
10. Параметри перестраховувальних операцій, що характеризують відповідальність перестраховика.

11. Підстави для визначення лімітів власного утримання страховика.
12. Основні недоліки факультативного перестраховування і шляхи її подолання.
13. Вимоги та обмеження до перестраховування згідно з українським законодавством.
14. Спільні й відмінні риси між пулами співстраховування і перестраховування.
15. Роль перестраховування у збалансуванні страхового портфеля.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [2, 7, 8, 9, 10, 12, 19, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ТЕМА 7. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИКА ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

Ключові слова: активи страхової компанії, грошові потоки страхової компанії, диверсифікація, зворотність, інвестування страхових резервів, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, фінансова діяльність, фінансова надійність, фінанси страхової компанії, фінансовий менеджмент.

Короткий опис теми:

Фінанси страхової компанії – це засоби, що забезпечують її діяльність при здійсненні страхового захисту і представляють собою засоби, які дають змогу відшкодувати страхувальнику збитки.

Фінансовий менеджмент – система відносин, що виникають з приводу залучення і використання фінансових ресурсів. У рамках фінансового менеджменту вирішуються питання про величину і склад активів страхової компанії, про структуру джерел фінансування діяльності страхової компанії, про організацію поточного і перспективного управління фінансовою діяльністю.

Фінансовий менеджмент страхової компанії базується на спільних для всіх сфер діяльності *принципах*:

- спрямованість дій суб'єкта на досягнення конкретних цілей;
- єдність стратегічного та тактичного планування;
- єдність мети, результату та засобів його досягнення;
- контроль за прийнятими управлінськими рішеннями;
- комплексність процесу управління, який включає планування, аналіз, регулювання та контроль.

Взаємозв'язок мети, завдань та принципів фінансового менеджменту страхової компанії наведено на рис. 7.1.

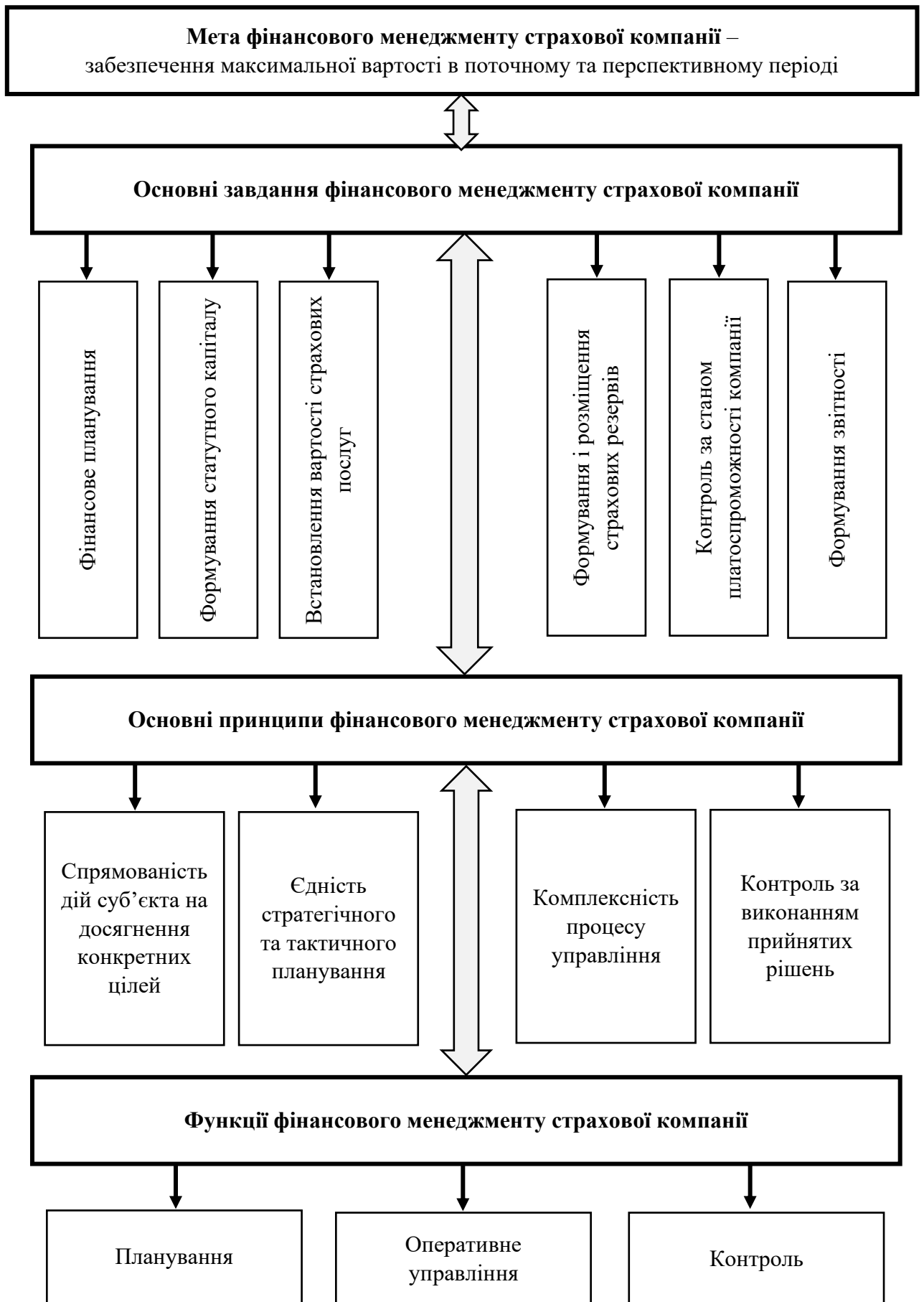

Рис. 7.1. Взаємовплив мети, завдань, принципів та функцій фінансового менеджменту страхової компанії

Грошові потоки, які проходять через систему страхування, відіграють важливу роль і мають своє місце в економічному житті країни. Розвиток страхування сприяє формуванню стійких фінансових зв'язків у суспільстві. Страхові компанії відіграють ключову роль у зменшенні фінансових ризиків для індивідуальних осіб та підприємств. Це стимулює довіру в інвестиції та підтримує фінансову стабільність.

Грошовий потік є серцем фінансової діяльності страхової компанії і правильне управління ним постає важливою умовою для досягнення фінансової стійкості і успішного функціонування на страховому ринку.

Таблиця 7.1

Види грошових потоків страхової компанії

№ з/п	Види грошових потоків	Особливості кожного з видів грошових потоків страхової компанії
1.	Страхові внески (премії)	Це грошові суми, які страховик отримує від своїх клієнтів у вигляді страхових внесків, які покривають витрати на страхування. Премії можуть бути одноразовими або регулярними платежами.
2.	Страхове відшкодування	Грошові виплати, які страховик зобов'язаний здійснювати після настання страхового події. Ці виплати призначаються для відшкодування збитків, завданих страховими подіями.
3.	Інвестиційний дохід	Страховики інвестують гроші, отримані у вигляді страхових внесків, в різні фінансові інструменти, такі як акції, облігації, нерухомість тощо.
4.	Витрати на управління	Грошові витрати, пов'язані з управлінням страховою компанією, включають в себе зарплати співробітників, амортизацію обладнання, витрати на маркетинг і рекламу, а також інші адміністративні витрати.
5.	Страхові резерви	Страховик має створювати резерви для покриття майбутніх виплат за страховими випадками.
6.	Податки і обов'язкові платежі	Страхові компанії повинні сплачувати податки та інші обов'язкові платежі відповідно до законодавства країни, в якій вони працюють.
7.	Прибуток (збиток)	Це різниця між усіма грошовими внесками, витратами і іншими грошовими операціями. Якщо прибуток перевищує витрати, страхова компанія отримує прибуток і навпаки – збиток.
8.	Реінвестування прибутку	Страховики можуть реінвестувати свій прибуток у розвиток бізнесу, придбання нових активів або погашення боргів.
9.	Дивіденди для акціонерів	Якщо страхова компанія є акціонерною, вона виплачує дивіденди своїм акціонерам як частину прибутку.

Правильне управління грошовим потоком включає в себе наступні напрями діяльності страхової компанії:

- з огляду на те, що страхові внески від клієнтів становлять основну складову грошового надходження, важливо ефективно обробляти ці платежі та забезпечити їхній безперебійний потік в страхову організацію;

- сплата відшкодувань за страховими подіями є важливою частиною грошового витратного потоку, тому справедливе та точне визначення виплат є важливим для збереження фінансової стійкості;

- ефективне розміщення грошей з метою отримання прибутку з інвестицій є важливим аспектом управління грошовим потоком, тому страхові організації повинні створювати фінансові резерви для покриття майбутніх витрат та зобов'язань;

- управління поточними витратами та адміністративними витратами є важливою частиною оптимізації грошових потоків;

- ефективне управління податками допомагає зменшити податкове навантаження страхової організації;

- вкладення грошей в розвиток нових продуктів, ринків та технологічних ініціатив допомагають збільшити грошові потоки у майбутньому;

- частина прибутку може бути реінвестована у розвиток та розширення бізнесу.

Вибір фінансової стратегії страхової компанії з управління грошовими потоками обумовлюється багатьма факторами і деякі з них важливі для врахування:

- стан страхової галузі – успішність вибраної стратегії може залежати від того, яким чином страховий ринок розвивається загалом, а також від конкуренції і рівня ризику в галузі;

- платоспроможний попит – рівень платоспроможності потенційних клієнтів та їхній інтерес до придбання страхових послуг можуть визначити, які види страхування є найбільш затребуваними та доцільними для надання;

- мета страхової компанії – розробка фінансової стратегії повинна відповідати меті страхової компанії, будь то її ріст, стабільність або досягнення певної частки на страховому ринку;

- стан страхового портфеля – розподіл ризиків у страховому портфелі може впливати на фінансовий стан компанії, оскільки деякі види страхування можуть бути більш ризикованими, тоді як інші – менш ризиковими;

- призначення і порядок формування страхових резервів – механізми формування страхових резервів мають велике значення для фінансової стратегії і включають в себе способи оцінки ризиків і розрахунок необхідних резервів для виплати відшкодувань;

- законодавча база та регулюючі органи можуть встановлювати обмеження та вимоги до управління грошовими потоками і вони також повинні бути враховані в стратегії;

- фінансова стійкість та ресурси включає доступність фінансових ресурсів, кредитування та капітал, які можуть вплинути на здатність страхової компанії реалізувати свою обрану стратегію;

- ринкові умови та інновації – спостереження за ринковими тенденціями, зокрема впровадженням нових технологій та інновацій може допомогти адаптувати стратегію до змін в галузі;

- конкурентні переваги – визначення та використання конкурентних переваг, таких як якість обслуговування, значною мірою впливає на фінансовий успіх страхової компанії.

Фінансова надійність та платоспроможність страхової компанії є двома ключовими аспектами, які визначають її здатність виконувати свої фінансові зобов'язання та надавати страхові послуги. Хоча ці поняття взаємопов'язані і спільні в багатьох аспектах, вони мають свої особливості.

Таблиця 7.2

Порівняння понять «фінансова надійність» та «платоспроможність» страхової компанії

№ з/п	Фінансова надійність	Платоспроможність
1.	Стосується загального фінансового стану страхової компанії. Вона визначається здатністю компанії забезпечувати свою діяльність та виконувати свої фінансові зобов'язання в майбутньому.	Є більш конкретним поняттям і відноситься до здатності компанії виконувати свої поточні фінансові зобов'язання, зокрема, виплачувати страхові відшкодування та забезпечувати фінансову рівновагу у поточному періоді.

Основна спільність між цими поняттями полягає в тому, що вони обидва оцінюють стійкість фінансової діяльності страхової компанії. Щоб бути платоспроможною, компанія повинна мати достатні ресурси для виплати поточних зобов'язань, включаючи страхові відшкодування. Водночас, фінансова надійність виходить за межі поточної платоспроможності і включає в себе також здатність забезпечувати стійку діяльність у майбутньому.

Механізм управління платоспроможністю страхових організацій є важливою складовою їхньої фінансової діяльності і має на меті досягнення кількох основних цілей:

1) забезпечення платоспроможності страхових компаній – передбачає здатність страхової компанії виконувати свої фінансові зобов'язання перед страхувальниками та іншими зацікавленими сторонами. Управління платоспроможністю допомагає страховим компаніям забезпечувати виплату страхових відшкодувань та рівновагу між зобов'язаннями та активами.

2) захист прав споживачів страхових послуг – управління платоспроможністю включає в себе забезпечення того, що страхова компанія може надавати страхові послуги відповідно до умов укладених договорів. Це означає, що споживачі мають гарантію отримання страхового покриття, коли це необхідно.

3) захист прав інвесторів та акціонерів – означає, що інвестори та акціонери страхової компанії можуть очікувати на рентабельність свого інвестиційного портфелю. Керівництво страхової компанії повинно приймати рішення щодо оптимального розміщення інвестицій та збереження їх вартості.

Активи страхової компанії – це всі фінансові ресурси страхової компанії, які можуть бути використані для виконання її зобов'язань перед страхувальниками. Активи включають грошові кошти, інвестиції, нерухомість, обладнання, транспортні засоби, патенти, інші цінності та ресурси. Активи страхової компанії використовуються для оплати страхових

виплат та інших витрат, пов'язаних зі страхуванням, а також для генерації прибутку через інвестиції та інші фінансові операції.

Класифікація активів є важливим інструментом управління активами страхової компанії. Вона допомагає детально розкрити сутність активів та враховувати їх особливості для досягнення максимального фінансового результату.

Таблиця 7.3

Класифікація активів страхової компанії

№ з/п	Параметри класифікації	Особливості активів, які враховує страхова компанія з метою досягнення максимального фінансового результату
1.	Ризик та дохідність	Різні види активів мають різний рівень ризику та потенційного доходу, наприклад, акції можуть мати високий потенціал прибутку, але і великий ризик коливань на фондовому ринку. Отже, класифікація допомагає структурувати портфель активів так, щоб враховувати ці ризики та доходи.
2.	Ліквідність	Деякі активи легше конвертувати в готівку, ніж інші, наприклад, корпоративні облигації можуть бути менш ліквідними, ніж акції. Класифікація допомагає визначити, які активи можна легко продати у разі необхідності, а які потребують більш тривалого часу для реалізації.
3.	Термін використання	Відомо, що активи можуть бути короткостроковими або довгостроковими. Короткострокові активи, такі як грошові фонди, можуть бути використані для виконання поточних зобов'язань, тоді як довгострокові активи, такі як нерухомість, призначені для інвестування на довгий термін. Це має важливе значення для розподілу активів і забезпечення фінансової стійкості компанії.
4.	Валюта	Компанії можуть мати активи в різних валютах. Класифікація допомагає визначити, які активи піддаються валютному ризику і які можуть бути використані для зменшення цього ризику.
5.	Специфічні види активів	Деякі види активів, такі як нерухомість, мають свої особливості щодо управління та зберігання. Класифікація допомагає розробити стратегії для кожного конкретного виду активів.
6.	Оподаткування	Різні види активів можуть мати різний податковий облік. Класифікація допомагає зрозуміти податкові наслідки та розробити оптимальні податкові стратегії.

Важливими аспектами управління активами страхової компанії є наступне:

- управлінці активами визначають, які типи активів будуть включені до портфеля компанії, серед яких акції, облигації, нерухомість, грошові фонди та інші інвестиційні інструменти; при цьому вибір стратегії залежить від фінансових цілей компанії, ризикової толерантності та ринкових умов;

- з метою зменшення ризику страхові компанії зазвичай розподіляють свій портфель між різними видами активів і ринків, диверсифікація допомагає

знизити вплив великих збитків на фінансовий стан компанії;

- управління ризиками включає в себе оцінку і мінімізацію можливих негативних впливів на інвестиційний портфель, в т.ч. аналіз кредитного ризику, ринкового ризику та операційного ризику; управлінці активами вживають заходів для зменшення зазначених ризиків;

- страхові компанії повинні дотримуватися регуляторних вимог, які стосуються складання та управління активами, недотримання яких може призвести до санкцій і втрати ліцензії;

- управлінці активами систематично моніторять та аналізують фінансовий стан портфеля, вони також звітують перед керівництвом компанії і регуляторними органами щодо результатів управління активами;

- головною метою управління активами є забезпечення платоспроможності страхової компанії. Це означає, що компанія повинна мати достатньо активів, щоб виконати свої зобов'язання перед страхувальниками, включаючи виплату страхових відшкодувань.

Основні принципи розміщення страхових резервів включають:

- прибутковість – резерви мають приносити прибуток, оскільки це допомагає компанії збільшити їхню фінансову стійкість та забезпечує можливість здійснення страхових виплат та інших витрат;

- ліквідність – означає, що страхова компанія має можливість швидко конвертувати інвестиції в грошовий еквівалент у разі необхідності, зокрема для виплат страхових відшкодувань;

- диверсифікація – передбачає розподіл резервів між різними видами активів, таким чином, щоб великий ризик у випадку несприятливого розвитку подій в одному напрямку компенсувався прибутковістю або стійкістю інших напрямків;

- зворотність – страхові компанії повинні мати можливість доступу до резервів у випадку потреби, тобто гроші мають бути легко конвертовані в грошовий еквівалент, це забезпечує ліквідність та готовність використовувати кошти для виплати страхових відшкодувань.

Страхові резерви є спеціальними фінансовими активами, призначеними для того, щоб гарантувати страховані зобов'язання перед страхувальниками. Вони є частиною зобов'язань страхової компанії та забезпечують виплати в разі настання страхового події. Зазначене положення означає, що страхові резерви не можуть бути використані для забезпечення кредитних позик або інших фінансових зобов'язань компанії перед сторонніми кредиторами. Основна причина цього обмеження полягає в тому, що страхові резерви призначені виключно для виконання зобов'язань перед страхувальниками та виплат страхових відшкодувань у випадку настання страхової події. Це правило є важливим для забезпечення фінансової надійності та довіри до страхової галузі.

Страхові компанії мають різні інструменти для інвестування своїх страхових резервів. Вибір інструментів залежить від ризикового профілю компанії, фінансових цілей, регулюючого законодавства та стратегії управління активами (табл. 7.4).

Інструменти, які використовують страхові компанії для інвестування страхових резервів

№ з/п	Інструменти	Особливості використання кожного з інструментів інвестування страхових резервів
1.	Облігації	Облігації є одним з найпопулярніших інструментів для інвестування страхових резервів. Вони є менш ризикованими порівняно з акціями та можуть забезпечувати стабільний дохід. Облігації видаються різними організаціями, включаючи уряди, корпорації та муніципалітети.
2.	Акції	Інвестиції в акції можуть призвести до вищого доходу, але також супроводжуються вищим ризиком порівняно з облігаціями. Страхові компанії можуть вкладати гроші в акції різних компаній для диверсифікації ризику.
3.	Депозити	Страхові компанії зберігають свої резерви на банківських рахунках або інвестують у депозитні сертифікати банків. Це вважається менш ризикованим, але і приносить менший дохід.
4.	Нерухомість	Страхові компанії інвестують у нерухомість, таку як комерційні будівлі, житлові об'єкти, інфраструктурні проекти тощо. Інвестування в нерухомість приносить сталий дохід.
5.	Альтернативні інвестиції	До цієї категорії входять інші інвестиційні інструменти, такі як hedge-фонди, публічні інвестиційні фонди (ПІФи), товарні ринки тощо. Вони можуть бути більш складними та ризикованими, але в деяких випадках призводити до отримання високих прибутків.
6.	Інвестиційні фонди	Страхові компанії можуть інвестувати також в різні інвестиційні фонди, які дозволяють диверсифікувати портфель інвестицій.

Інвестиційний дохід страховика – це прибуток, який страхова компанія отримує в результаті інвестування своїх фінансових активів, зокрема страхових резервів та інших вільних коштів. Цей дохід виникає з різних джерел, таких як: відсотки з банківських депозитів; облігації; акції та інші фінансові інструменти; прибуток від нерухомості.

Питання для самоконтролю знань:

1. Назвіть основні етапи управління формуванням та розподілом фінансового результату страховика.
2. Які показники використовують для аналізу страхових операцій?
3. Які стратегії та методи може використовувати страхова компанія для досягнення фінансової стійкості в умовах змінних ринкових умов і ризиків?
4. Які стратегії розміщення страхових резервів є найбільш доцільними?
5. Які фактори впливають на ризики та доходи страхових компаній і як компанія може управляти цими факторами, щоб забезпечити стійкість своєї фінансової діяльності?
6. Основні критерії забезпечення платоспроможності страховиків відповідно до Закону України «Про страхування».

7. Які стратегії інвестування використовують страхові компанії для управління своїми фінансовими активами?

8. Як впливає рівень ризику на вибір інвестиційних інструментів страховою компанією?

9. Які фактори враховуються при розміщенні страхових резервів та як це впливає на інвестиційний дохід страхової компанії?

10. Як впливають зовнішні економічні чинники на процес формування тарифів страхових компаній?

11. Які інструменти інвестування найбільше популярні серед страхових компаній і чому?

12. Як страхові компанії враховують економічні та фінансові чинники при прийнятті рішень щодо інвестицій для забезпечення стійкості та прибутковості?

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 20]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА САМОСТІЙНЕ ВИВЧЕННЯ ЗА КОЖНОЮ ТЕМОЮ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

1. Страхування як особливий вид підприємницької діяльності й перспективи його розвитку в Україні та світі.
2. Суб'єкти страхового бізнесу (страхові організації, перестраховувальні компанії, страхові посередники).
3. Умови залучення іноземних інвесторів до розвитку страхового бізнесу в Україні.
4. Вплив процесів глобалізації економіки на розвиток страхового ринку.

ТЕМА 2. СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ СТРАХОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

1. Якість управління в страхових організаціях як важлива умова їх розвитку й підвищення ефективності діяльності.
2. Активізація використання зарубіжного досвіду в розбудові механізму управління страховими компаніями.
3. Роль страхового менеджменту.
4. Нова парадигма менеджменту як виклик перспективи розвитку страхового бізнесу.
5. Системний та ситуаційний підходи в менеджменті страхової діяльності.
6. Принципи та функції менеджменту страхової діяльності.

ТЕМА 3. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

1. Страхове законодавство як інструмент регулювання страхового бізнесу.
2. Нові підходи до регулювання страхового бізнесу та перспективи розвитку страхування в Україні.
3. Вплив норм міжнародного права на формування законодавчої бази регулювання страхового бізнесу в Україні.

ТЕМА 4. УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

1. Роль, значення та тенденції розвитку страхового посередництва в Україні.
2. Страхові агенти, їх класифікація та основні функції.
3. Страхові та перестрахові брокери: функції та організація діяльності.
4. Нові форми страхового посередництва. Віртуальне страхове посередництво.

5. Асистанс (медичний та технічний). Винагорода страховим посередникам.

6. Управління рекламною діяльністю.

7. Підтримування зв'язків зі споживачами страхових послуг.

8. Реалізація форм і методів public relations.

9. Побудова ефективної системи продажу: канали розподілу та мотивація причетних до надання страхових послуг.

10. Прямі продажі: через головний офіс та відокремлені структурні підрозділи.

ТЕМА 5. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

1. Основні ознаки ризику та характеристика поняття ймовірності ризиків.

2. Основні принципи побудови тарифної політики страхової компанії.

3. Андерайтинг як важливий бізнес-процес страховика. Вимоги до управління андерайтингом.

4. Складові й основні завдання андерайтингу. Вимоги до управління андерайтингом.

5. Роль продавця страхових послуг у проведенні процедури первинного андерайтингу.

6. Ідентифікація ризиків. Виявлення можливих ризиків та визначення причин їх настання.

7. Методи мінімізації ризиків, які використовуються в практиці страхування.

ТЕМА 6. РОЛЬ ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СТРАХОВОМУ БІЗНЕСІ

1. Особливості перестраховальної діяльності з вітчизняними та закордонними перестраховиками.

2. Принципи управління перестраховальною діяльністю.

3. Принципи відшкодування, граничної сумлінності й особливості їх додержання.

4. Норматив максимальної відповідальності.

6. Закордонний досвід перестраховування.

ТЕМА 7. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТРАХОВИКА ЯК КЛЮЧОВА ОЗНАКА ЕФЕКТИВНОГО ВЕДЕННЯ СТРАХОВОГО БІЗНЕСУ

1. Методи управління інвестиційним портфелем страховика.

2. Вплив тарифної політики страховика на фінансові результати.

3. Роль перестраховування у збалансуванні страхового портфеля.

4. Інвестиційна діяльність страховика, її напрямки.

5. Управління інвестиційним портфелем та оцінка його ефективності

6. Розподіл чистого прибутку страховика.

7. Показники фінансової стійкості: автономії (незалежності); фінансової стійкості; використання активів; використання власних коштів; співвідношення позикових та власних коштів; маневреності власних коштів; концентрації власного капіталу; показник заборгованості кредиторам.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ЗА ПИТАННЯМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Бізнес-план страхової компанії складається:

- а. НБУ
- б. страховиком
- в. аудитором
- г. експертами чи консультаційними фірмами

2. Бізнес-план розглядається як:

- а. прогнозна комплексна програма перспективного розвитку страхової компанії
- б. вихідний документ, де узагальнюється вся інформація про ринок страхових послуг
- в. техніко-економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності
- г. всі відповіді правильні

3. Бізнес-план складають на період:

- а. до одного року
- б. на 3-5 років
- в. на квартал
- г. до одного місяця

4. Структура бізнес-плану встановлюється:

- а. страховиком
- б. Законом України «Про страхування»
- в. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг
- г. Національним банком України

5. План функціонування страхової компанії включає:

- а. техніко-економічне обґрунтування запланованої страхової діяльності
- б. прогноз розвитку страхових операцій на три або більше років
- в. загальний розмір страхових внесків, прийнятих страховиком від страхувальників
- г. баланс доходів і витрат страховика

6. Бізнес-план подається:

- а. в органи нагляду і контролю для отримання ліцензії
- б. страхувальникам при укладанні договорів страхування
- в. в регіональні управління Міністерства доходів і зборів
- г. в Антимонопольний комітет

7. Резюме бізнес-плану - це:

- а. документ, який містить загальну характеристику страховика
- б. документ, в якому наводяться дані про керівника компанії
- в. самостійний рекламний документ, який містить основні положення всього бізнес-плану
- г. документ, в якому наводяться дані види діяльності страхової компанії

8. До технологічних принципів фінансового планування не відноситься:

- а. принцип відповідності строків майбутніх витрат та джерел їх покриття
- б. принцип постійної потреби у грошових коштах
- в. принцип солідарності
- г. принцип резервування

9. Визначення кількості об'єктів, що підлягають страхуванню у розрізі кварталів, потенційний склад клієнтів заходи просування на ринок страхового продукту компанії та інші маркетингові інструменти є:

- а. стратегією маркетингу
- б. загальною характеристикою страховика
- в. планом функціонування страхової компанії
- г. всі відповіді вірні

10. Ризик, що виникає в процесі і реалізації товарів і послуг, вироблених або придбаних підприємцем, називається:

- а. виробничий
- б. комерційний
- в. фінансовий
- г. страховий

11. Найефективніший метод для оцінки ризиків рідкісних або унікальних подій, націлений на оцінку якісних і кількісних характеристик ризиків, називається:

- а. математичним
- б. теоретичний опис систем (процесів) і побудова причинно-наслідкових зв'язків
- в. експертний
- г. імітаційне моделювання

12. Юридичні особи, які здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у перестрахованні від свого імені на підставі брокерської угоди

зі страховиком, який має потребу у перестрахованні як перестраховальник – це:

- а. страхові агенти
- б. страхові брокери
- в. перестрахові брокери
- г. андерайтери

13. Ціна страхової послуги – це:

- а. страховий тариф
- б. страхова сума
- в. страхова премія
- г. викупна сума

14. Головним етапом менеджменту ризиків є:

- а. контроль за ризиком
- б. аналіз ризику
- в. фінансування ризику
- г. бізнес-планування

15. Страховий менеджмент - це:

- а. професійне управління діяльністю страхової компанії
- б. технологія фінансового планування
- в. процес складання, прийняття та подальший контроль бюджетів
- г. всі відповіді правильні

16. Цілі страхового менеджменту класифікують як:

- а. державні і суспільні
- б. загальні і специфічні
- в. економічні і політичні
- г. управлінські і фінансові

17. До функцій страхового менеджменту не відноситься функція:

- а. планування
- б. організації
- в. перестраховування
- г. мотивації

18. Розрізняють форми контролю страхового менеджменту:

- а. страховий і перестраховий
- б. індивідуальний і колективний
- в. повний і вибірковий
- г. попередній, поточний і наступний

19. Економічною метою страхового менеджменту є:

- а. розвиток страхового ринку

- б. максимізація поточного прибутку
- в. розробка якісних страхових продуктів
- г. максимізація вартості страхової компанії

20. Соціальною метою страхового менеджменту є:

- а. розвиток страхового законодавства
- б. задоволення страхових потреб клієнтів страхової компанії
- в. створення нових робочих місць у сфері страхування
- г. максимізація прибутку

21. Чітко сформоване у страхових працівників бажання виконати встановлені вимоги керівництва страхової компанії передбачає функція:

- а. планування
- б. організації
- в. мотивації
- г. контролю

22. Зіставлення запланованого і реально одержаного результату забезпечує функція:

- а. планування
- б. організації
- в. мотивації
- г. контролю

23. Уповноваженим органом державної виконавчої влади, що здійснює нагляд за страховою діяльністю в Україні є:

- а. Міністерство фінансів України
- б. Національний банк України
- в. Антимонопольний комітет
- г. Ліга страхових організацій України

24. Які з перелічених функцій покладено на НБУ?

- а. визначення мінімального розміру статутного фонду страховиків
- б. опрацювання страхових тарифів
- в. надання ліцензій на право здійснення страхової діяльності
- г. реєстрація страхових договорів, за якими частина ризиків передається на перестраховання нерезидентам

25. Серед основних завдань страхового менеджменту можна виділити наступні:

- а. створення економічного механізму управління прибутковістю акціонерної страхової компанії, маючи на увазі управління об'ємом і структурою активних і пасивних операцій
- б. управління ліквідністю при оптимізації об'єму прибутку, маючи на увазі управління прогнозування грошовими потоками,

- організація контролю за станом високоліквідних активів, прогнозування ліквідної позиції страхової компанії
- в. управління ризиками, властивими конкретним об'єктам страхування, відносно яких відбувається укладення відповідних договорів страхування
 - г. управління персоналом акціонерної страхової компанії, маючи на увазі добитися забезпечення максимальної реалізації його потенційних можливостей

26. Функція, яка полягає в підготовці всього необхідного для реалізації плану, називається:

- а. організація
- б. мотивація
- в. контроль
- г. планування

27. За допомогою функції планування:

- а. відбувається підготовка всього необхідного для реалізації плану
- б. формування у страхових працівників бажання виконати встановлені вимоги керівництва в повному обсязі з потрібною якістю
- в. зіставлення запланованого і реально отриманого результату
- г. ухвалення рішення про те, що, як, коли і кому потрібно зробити

28. У найбільш загальній формі об'єктом управління в страховому менеджменті є:

- а. страхові агенти
- б. страхова компанія
- в. сукупний страховий фонд
- г. всі відповіді вірні

29. Андеррайтинг це:

- а. процес оцінки розміру збитків та страхового відшкодування
- б. процес оцінки пропозиції страхувальника щодо прийняття ризику на страхування
- в. процес навчання страхових агентів
- г. процес визначення страхової премії за договором страхування

30. За належністю страхові компанії класифікуються як:

- а. спеціалізовані та універсальні
- б. місцеві та регіональні
- в. приватні і публічні акціонерні товариства
- г. приватні та державні

31. Основною метою діяльності товариств взаємного страхування є:

- а. страхові операції з будь-яких видів страхування
- б. створення страхового захисту членів товариства
- в. перестраховування
- г. розробка та впровадження єдиних правил страхування

32. Страхові компанії, які повністю або частково обслуговують корпоративні інтереси засновників, а також самостійно господарюючих суб'єктів, що входять до структури багато профільних концернів або фінансово-промислових груп –це:

- а. публічні страхові компанії
- б. акціонерні страхові компанії
- в. кептивні страховики
- г. немає правильної відповіді

33. Філія страхової компанії має право:

- а. укладати та обслуговувати договори страхування
- б. приймати рішення про свою ліквідацію
- в. проводити ревізії діяльності інших філій
- г. займатися рекламною діяльністю

34. Об'єднання страховиків:

- а. координують діяльність страхових компаній
- б. здійснюють страхову діяльність
- в. здійснюють посередницьку діяльність
- г. забезпечують фінансову надійність страхових операцій

35. Реорганізація страхових організацій може проводитись шляхом:

- а. злиття
- б. поглинання
- в. поділу
- г. ліквідації

36. Зміну організаційно-правової форми товариства, у вигляді якого була створена страхова компанія, передбачає:

- а. злиття
- б. приєднання
- в. перетворення
- г. виділення

37. Процес ліквідації страхової компанії проходить під контролем:

- а. Національного банку України
- б. Ліги страхових організацій України
- в. страхувальників
- г. всі відповіді вірні

38. Групування робіт та видів діяльності у певні блоки(групи, відділи, цехи, виробництва називається:

- а. розподілом праці
- б. департаменталізацією праці
- в. делегуванням повноважень
- г. встановленням діапазону контролю

39. За моделлю процесу організаційних змін К.Левіна, процес визначення необхідності організаційних змін – це:

- а. розморожування
- б. здійснення змін
- в. заморожування
- г. вибірка

40. Організаційна структура управління, яка являє собою систему управління, в якій кожний підлеглий має тільки одного керівника і в кожному підрозділі виконується весь комплекс робіт, пов'язаних з його управлінням називається:

- а. лінійна
- б. лінійно-штабна
- в. функціональна
- г. лінійно-функціональна

41. Метод вибору організаційної структури, який полягає в обстеженні і аналітичному вивченні організації кваліфікованими фахівцями-експертами, які і розробляють відповідну організаційну структуру називається:

- а. метод аналогій
- б. експертно-аналітичний метод
- в. метод структуризації цілей
- г. метод організаційного моделювання

42. Якщо страхувальник повідомив деякі нові істотні обставини відносно об'єкту страхування, на якому етапі контролю страховик адекватно міняє страховий тариф:

- а. попередньому
- б. поточному
- в. завершальному
- г. на жодному з етапів

43. Ліквідаційні витрати це:

- а. витрати, що пов'язані із ліквідацією страховика
- б. витрати, пов'язані з врегулюванням збитків
- в. витрати, пов'язані з обслуговуванням договору страхування
- г. витрати, пов'язані із пошуком клієнта

44. Ліцензування страхової діяльності здійснюється:

- а. Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України
- б. Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку
- в. Постійною комісією Верховної Ради України
- г. Національним банком України

45. Метод вибору організаційної структури, який полягає в обстеженні і аналітичному вивченні організації кваліфікованими фахівцями-експертами, які і розробляють відповідну організаційну структуру називається:

- а. метод аналогій
- б. експертно-аналітичний метод
- в. метод структуризації цілей
- г. метод організаційного моделювання

46. Якщо страхувальник повідомив деякі нові істотні обставини відносно об'єкту страхування, на якому етапі контролю страховик адекватно міняє страховий тариф:

- а. попередньому
- б. поточному
- в. завершальному
- г. на жодному з етапів

47. Обов'язки по договорах обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, для виконання яких у страховика, який ліквідується, недостатньо коштів та/або майна, бере на себе...

- а. МТСБУ
- б. Нацкомфінпослуг
- в. ФССНВ
- г. НБУ

48. Страховий маркетинг - це:

- а. державна регламентація страхового бізнесу
- б. система патентування страхових продуктів
- в. розробка та реалізація конкурентоспроможних страхових продуктів
- г. платоспроможний попит населення

49. Маркетингова діяльність страхової компанії охоплює:

- а. відносини з приводу формування фондів фінансових ресурсів
- б. емісію цінних паперів
- в. визначення ринкового сегменту
- г. матеріально-технічне постачання

50. Метою маркетингу страхування як споживчої послуги є:

- а. задоволення потреби клієнта у страховому захисті
- б. оптимізація руху фінансових ресурсів страховиків та страхувальників
- в. маркетингові дослідження
- г. немає правильної відповіді

51. Об'єктом маркетингових досліджень в страхуванні є:

- а. страхові послуги та пропозиції
- б. платоспроможний попит на страхові послуги
- в. попит та конкурентоспроможність
- г. немає правильної відповіді

52. Спеціальна інформація про осіб чи продукцію, що розповсюджується в будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого чи опосередкованого одержання прибутку – це:

- а. реклама
- б. ціноутворення
- в. анкетування
- г. ціноутворення

53. Кількість грошей, яку повинен заплатити страхувальник, щоб одержати страхову послугу – це:

- а. ціна
- б. страхова послуга
- в. пропозиція
- г. сума

54. Пропозиція конкретної послуги з будь-якого виду страхування - типовий набір умов страхування, розрахованих на значну кількість потенційних страхувальників – це:

- а. страховий продукт
- б. ціна
- в. реклама
- г. немає правильної відповіді

55. Потенційна можливість страхувальника отримати страхове відшкодування втрат у результаті настання страхового випадку, що був визначений у страховому договорі – це:

- а. мінова вартість
- б. споживча вартість
- в. максимальна вартість
- г. мінімальна вартість

56. Сукупність суб'єктів і сил, які діють всередині та за межами страхового ринку та впливають на розвиток страхової компанії – це:

- а. внутрішнє середовище страхової компанії
- б. зовнішнє маркетингове середовище страхової компанії
- в. маркетингове середовище страхової компанії
- г. немає правильної відповіді

57. Досягнення найбільш повного використання інституту страхування для задоволення потреб споживачів у страховому захисті та інвестиційних ресурсах є:

- а. завданням страхового маркетингу
- б. метою страхового маркетингу
- в. принципом страхового маркетингу
- г. предметом страхового маркетингу

58. Не відноситься до принципів стратегічного маркетингу:

- а. постійний пошук і максимальна повага до споживача страхової послуги, орієнтованість на його потреби й вимоги, що передбачають пропонування ринку не тільки системи страхових послуг, а й способів розв'язання проблем споживачів
- б. гнучкість у досягненні поставленої мети шляхом адаптації до вимог ринку з одночасним спрямованим впливом на нього
- в. комплексний підхід до розробки маркетингових планів, який передбачає використання не окремих маркетингових заходів, а комплексу маркетингу, поєднання окремих елементів якого дозволяє досягти поставленої мети
- г. спрямованість на короткострокову перспективу розвитку страхової компанії

59. Основний елемент маркетингової інформаційної системи, який дає змогу проводити моніторинг показників, які відображають фінансовий стан страхової організації, рівень витрат, обсяги матеріальних запасів називається:

- а. система внутрішньої звітності страховика
- б. система збирання поточної зовнішньої маркетингової інформації
- в. система маркетингових досліджень
- г. система аналізу маркетингової інформації (аналітична система, система підтримки маркетингових рішень)

60. Статистичний метод обробки маркетингової інформації, який дозволяє виявити й оцінити напрямок зв'язку між параметрами, що вивчають, називається:

- а. регресійний аналіз
- б. кореляційний аналіз
- в. дискримінантний аналіз

г. факторний аналіз

61. Маркетингові дослідження, які використовують особисті контакти, первинну інформацію, методи економічного аналізу, називаються:

- а. кабінетні
- б. польові
- в. пілотні
- г. панельні

62. Система аналізу маркетингової інформації – це:

- а. моніторинг показників, які відображають фінансовий стан страхової організації, рівень витрат, обсяги матеріальних запасів
- б. комплекс засобів і процедур, які застосовуються для отримання достовірної та щоденної інформації щодо маркетингового середовища
- в. системний процес постановки мети дослідження, збирання, аналізу об'єктивної ринкової інформації й розробка рекомендацій для ухвалення конкретних рішень щодо продуктово-ринкової стратегії
- г. набір моделей, завдяки яким зібрана інформація може бути використана в складанні прогнозів та перевірки різних сценаріїв

63. Страховий ризик - це:

- а. певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання
- б. одинична подія, яка має суб'єктивний характер і підлягає регулюванню з боку людей
- в. природні катаклізми
- г. несприятливі обставини у господарській діяльності суб'єктів господарювання

64. Чистий ризик:

- а. дає можливість отримати негативний, нульовий або позитивний результат
- б. це загроза грошових втрат
- в. не залежить від суб'єктивних факторів
- г. пов'язаний із фінансовими операціями

65. Об'єднання людей, які спільно реалізують програму ризикового вкладення грошей на основі визначених правил – це:

- а. прогнозування
- б. організація ризик-менеджменту
- в. регулювання
- г. контроль

66. Перевірка організації роботи щодо зменшення ступеня ризику – це:

- а. контроль
- б. стимулювання
- в. регулювання
- г. прогнозування

67. Метод, що застосовується лише по відношенню до ризиків, які не можна співвіднести із середнім типом ризику – це:

- а. метод процентів
- б. метод середніх величин
- в. метод індивідуальних оцінок
- г. немає правильної відповіді

68. Сукупність знижок та надбавок до наявної аналітичної бази, які залежать від можливих як позитивних, так і негативних відхилень від середнього ризикового типу – це:

- а. метод процентів
- б. метод середніх величин
- в. метод індивідуальних оцінок
- г. всі відповіді вірні

69. Поділ активів із наступним об'єднанням ризиків - це:

- а. диверсифікація
- б. хеджування
- в. комбінація
- г. сегрегація

70. Потенційна можливість як придбати (одержати прибуток), так і втратити (зазнати збитку) – це:

- а. чистий ризик
- б. спекулятивний ризик
- в. не страховий ризик
- г. немає правильної відповіді

71. Ризики, що виникають лише як наслідок різноманітної господарської та науково-технічної діяльності людей (крадіжка, пограбування та інші протиправні дії) – це:

- а. особові ризики
- б. спеціальні ризики
- в. антропологічні ризики
- г. технічні ризики

72. Імовірність будь-якої події, яка носить об'єктивний характер і настання якої може призвести до збитків або до отримання прибутку – це:

- а. ризик
- б. хеджування
- в. андерайтинг
- г. страхування

73. За якими критеріями класифікують страхові ризики ?

- а. критерій оцінки, критерій об'єкта, критерій причини
- б. критерій збитку, критерій ціни, критерій причини
- в. критерій фінансового забезпечення страхувальника
- г. правильної відповіді немає

74. За можливістю страхування страхові ризики поділяються на:

- а. політичні, екологічні
- б. майнові, виробничі, фінансові
- в. страхові, нестрахові
- г. середні, великі

75. Залежно від мети оцінки розрізняють такі страхові ризики:

- а. за мірою впливу, за мірою вартості
- б. за мірою відшкодування, за мірою збитку
- в. за мірою втрат, за мірою можливості
- г. за мірою можливості, за мірою впливу

76. Ризик-менеджмент – це:

- а. комплекс заходів, спрямований на зменшення або запобігання негативним наслідкам настання ризиків
- б. комплекс заходів, спрямований на збільшення величини страхових ризиків
- в. комплекс заходів, спрямований на налагодження зв'язків між учасниками страхових відносин
- г. правильної відповіді немає

77. Страховий ризик встановлюється:

- а. по мінімуму
- б. залежно від фінансового стану страхової компанії
- в. на 100 гривень страхової суми
- г. всі відповіді вірні

78. До основних типів організаційних структур управління страхової компанії не відносять:

- а. лінійну
- б. лінійно-штабну

- в. статичну
- г. функціональну

79. До основних методів, які використовують для вибору типу організаційної структури управління не відносять:

- а. аналогій
- б. експертно-аналітичний
- в. структуризації цілей
- г. плановий

80. Метод, який полягає в застосуванні організаційних форм, що виправдали себе в організаціях зі схожими організаційними характеристиками (середовищем, стратегією, технологією, розмірами) відносно до організації, що проектується – це:

- а. метод аналогій
- б. експертно-аналітичний метод
- в. метод структуризації цілей
- г. метод порівнянь

81. Метод, що базується на розробці різних варіантів можливих організаційних структур для конкретних об'єктів управління з наступним їх порівнянням і оцінкою за певними критеріями – це:

- а. метод організаційного моделювання
- б. метод дослідження
- в. метод структуризації цілей
- г. метод аналогій

82. Найвищим органом управління страхової компанії, створеної у вигляді акціонерного товариства є:

- а. фінансовий відділ
- б. НБУ
- в. загальні збори акціонерів
- г. немає правильної відповіді

83. Уповноважена страховиком особа, яка встановлює причини, характер та розмір збитків у майновому страхуванні, здійснює документальне оформлення страхового випадку та підготовку матеріалів для розгляду заяви страхувальника про страхову виплату – це:

- а. аварійний комісар
- б. сюрвейер
- в. аджастер
- г. бухгалтер

84. Досудове розслідування всіх обставин страхового випадку, виходячи із специфіки конкретного виду страхування, що має на меті дати його вичерпну характеристику – це:

- а. страхова експертиза
- б. перестрахова експертиза
- в. судова експертиза
- г. немає правильної відповіді

85. Займається комплексною реалізацією усіх страхових продуктів, які розроблені страховою компанією:

- а. ред-офіс
- б. бек-офіс
- в. фронт-офіс
- г. немає правильної відповіді

86. Процес відбору та класифікації ризиків фізичних та юридичних осіб, які звертаються до страхової компанії – це:

- а. експертиза
- б. актуарій
- в. андерайтинг
- г. всі відповіді вірні

87. Процес передачі частини ризику від одного страховика до іншого –це:

- а. перестраховування
- б. страхування
- в. соціальне страхування
- г. приватне страхування

88. Мидл-офіс –це:

- а. фахівці, безпосередньо обслуговуючі страхувальників
- б. фахівці,зайняті питаннями формування страхового портфеля,розробкою тарифів, умов страхування,оцінкою ризиків, врегулювання збитків
- в. фахівці, що забезпечують роботу всіх підрозділів страхової компанії
- г. фахівці, що забезпечують роботу всіх підрозділів страхової компанії та обслуговують страхувальників

89. Концепція кадрової політики не включає:

- а. цілі, стратегії і основні завдання управління персоналом
- б. принципи кадрової політики і напрями їх реалізації
- в. перелік дій,що забезпечують формування, використання і розвиток кадрового потенціалу
- г. особові картки працівників страхових компаній

90. Головним документом, що забезпечує управління персоналом страхової компанії можна відзначити:

- а. накази
- б. розпорядження
- в. концепцію кадрової політики
- г. статут

91. Власне утримання на певному рівні в ексцедентному перестрахованні називають:

- а. рівнем
- б. лінією
- в. етапом
- г. ставкою

92. До методів передачі ризику у перестраховання не відноситься:

- а. факультативний
- б. облігаторний
- в. факультативно-облігаторний
- г. квотний

93. Договір перестраховання – це угода...

- а. між страховиком та страхувальником відносно надання страхового захисту
- б. між страховиком та застрахованою особою відносно надання страхового захисту
- в. між страховиком та страхувальником відносно надання страхового захисту та виплати страхових сум та страхового відшкодування
- г. між страховими компаніями відповідно до якої основна компанія (цедент) зобов'язується передати, а інша (цесіонарій) зобов'язується прийняти ризику у перестраховання

94. За яким договором цедент одержує найвищу комісію з перестраховання?

- а. за квотним договором
- б. за договором ексцедента суми
- в. за факультативно-облігаторним договором
- г. за облігаторно-вакультативним договором

95. Згідно з договором ексцедента збитку існують два типи покриття\): ризиковий ексцедент збитку та ... ексцедент збитку

- а. не ризиковий
- б. катастрофічний;
- в. критичний;
- г. максимальний;

96. Комісія з отриманого прибутку, яку перестраховик щорічно виплачує цедентові за наслідками проходження договорів перестраховання:

- а. контрибуція
- б. страхова премія
- в. суброгація
- г. тантьєма

97. Назвіть форми перестраховання:

- а. добровільне та обов'язкове
- б. пропорційне та непропорційне
- в. просте та змішане
- г. страхування відповідальності

98. Перелік ризиків, узятих на страхування та перестраховання із зазначенням страхової суми, премії та терміну дії договору це:

- а. бордеро збитків
- б. бордеро
- в. брокерська комісія
- г. активи страховика

99. Перестрахованню притаманний принцип...

- а. пропорційності
- б. суброгації
- в. страхової вигоди
- г. відшкодування збитків

100. Під поняття «перестраховання» не підпадає:

- а. перестраховальна цесія
- б. цедування ризику
- в. ретроцесія
- г. співстрахування

101. Плата, яку перестраховальник отримує з перестраховика за укладення і супровід договору перестраховання називається:

- а. тантьємою
- б. перестраховальною комісією
- в. контрибуцією
- г. страховою калькуляцією

102. Процес передачі взятих у перестраховання ризиків іншим перестраховикам називається:

- а. перестраховальною цесією
- б. цедуванням ризику
- в. ретроцесією

г. співстрахуванням

103. Ретроцедент – це...

- а. актуарій
- а. страхувальник
- б. учасник ринку перестраховування, який приймає ретроцедований ризик
- в. страховий посередник

104. Функціональними обов'язками страхового менеджера є:

- а. організація фінансової діяльності суб'єкту господарювання
- б. обґрунтування доцільності інвестицій
- в. розробка фінансових планів і фінансових нормативів
- г. всі відповіді вірні

105. Генеральний план дій по забезпеченню підприємства грошовими засобами, що будується на основі фінансового аналізу, а також оптимізації основних і оборотних коштів, розподілу прибутку – це:

- а. фінансова політика
- б. фінансова стратегія
- в. фінансовий принцип
- г. немає правильної відповіді

106. При застосуванні «тестів раннього попередження» здійснюється:

- а. аналіз зовнішнього та внутрішнього ринкового середовища
- б. аналіз складу та структури активів страховика
- в. аналіз поточних зобов'язань страховика
- г. всі відповіді вірні

107. При проведенні аналізу фінансової надійності страховика на базі тестів раннього попередження застосовують:

- а. 5 показників
- б. 11 показників
- в. 2 показника
- г. 10 показників

108. Страховики зобов'язані створювати і нести облік таких резервів із страхування життя:

- а. довгострокових зобов'язань (математичні резерви) та належних виплат страхових сум
- б. резерви із страхування життя та резерв коливань збитковості
- в. резерв незароблених премій та резерв збитків
- г. математичних резервів та резервів незароблених премій

109. Фінансова надійність страховика не залежить від...

- а. розміру статутного фонду
- б. величини страхових резервів
- в. збалансованого страхового портфеля
- г. кількості учасників страховика

110. Фінансовий стан страхової організації, що визначає стан при якому запаси і затрати менше суми власного оборотного капіталу та кредитів банку під товарно-матеріальні цінності – це:

- а. абсолютна фінансова стійкість
- б. нормальна фінансова стійкість
- в. нестійкий стан
- г. кризовий фінансовий стан

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ СТАНУ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється за такими рівнями і критеріями:

Бали	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка
90-100	Здобувач демонструє бездоганні, повні і міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни, правильно і обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Вміє реалізувати теоретичні положення дисципліни в практичних розрахунках, аналізувати та співставляти дані на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь. Має знання сучасних технологій та методи розрахунків даної дисципліни. Під час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні контрольних завдань проявив вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в дискусії, може відстоювати власну позицію в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Зменшення з 100-бальної оцінки може бути пов'язане з недостатнім розкриттям питань, що стосуються дисципліни, яка вивчається, але виходить за рамки об'єму матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни, або здобувач проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.	Високий Повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок що викладені в робочій програмі навчальної дисципліни. Власні пропозиції с здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання які він отримав при вивчення інших дисциплін, а також знання, набуті при самостійному поглибленому вивченні питань, що відносять до дисципліни яка вивчається.	Відмінно (А)
82-89	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Може самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. Знає сучасні технології та методи розрахунків даної дисципліни. При виконанні контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, дає вичерпне пояснення.	Достатній Забезпечує здобувач у самостійне вирішення основних практичних задач в умовах, коли вихідні дані в них змінюється порівняно з прикладами, що розглянуті при вивченні дисципліни.	Добре (В)
74-81	Здобувач в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати при вирішенні типових практичних завдань, але допускає окремі неточності. Вміє пояснити основні положення виконаних завдань. Помилки у відповідях не є системними. Знає характеристики основних положень, що мають визначальне значення при проведенні практичних занять, при виконанні контрольних завдань та поясненні прийнятих рішень, в межах дисципліни що вивчається.	Достатній Конкретний рівень, за вивченим матеріалом програми дисципліни. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають утруднення.	Добре (С)
64-73	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, що передбачений програмою дисципліни та розуміє постановку стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній Забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни	Задовільно (D)

60-63	Здобувач має певні знання, передбачені програмою дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, здобувач з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни. Виконання практичних контрольних завдань значно формалізовано: відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній Є мінімально допустимий у всіх складових програми дисципліни	Задовільно (E)
35-59	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчання дисципліни здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутня.	Низький Не забезпечує реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни	Незадовільно з можливістю повторного складання (F)
0-34	Здобувач повністю не виконав вимог програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними.	Незадовільний Здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслив мету та завдання дисципліни	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (FX)

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота									ТЗ	Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 1							
T1	T2	T3	МКР	T4	T5	T6	T7	МКР			
5	5	5	15	5	5	5	5	15	5	30	100

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Алескерова Ю. В., Салькова І. Ю., Федоришина Л. І. Страховий менеджмент : підручник. Вінниця : ВНАУ, 2019. 294 с.
2. Аранчій В. І., Остапенко О. М., Остапенко Т. М. Страховий менеджмент: навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2018. 215 с.
3. Білик О. І., Савчин О. І. Страховий менеджмент: навч. посіб. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 304 с.
4. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2020. 319 с.
5. Клапків Л.М., Клапків Ю.М., Свірський В.С. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 171 с.
6. Опальчук Р.М. Страховий менеджмент: навч. посіб. Київ: ЦП «Компринт», 2023. 251 с.
7. Про страхування : Закон України від 18 лист. 2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1909-IX?msclkid=76cc49d6b5ac11ec81de9b33d00654e1#top>
8. Про страхування: Закон України від 7 бер. 1996 р. №85/96-ВР (зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Сосновська О.О. Страхування: навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с.

Допоміжна

1. Tkachenko N., Kovalenko Y., Bohrinovtseva L. New Methods in Assessing the Risks and Solvency of Insurance Companies. *Journal of Eastern Europe Research in Business and Economics*. 2022. Vol. 2022 (2022). URL: <https://ibimapublishing.com/articles/JEERBE/2022/765785/765785.pdf>
2. Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. № 4. С. 216-226. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/91/104>
3. Богріновцева Л.М. Особливості та перспективи цифровізації страхової діяльності. *Фінансовий простір України в умовах глобалізаційних і деглобалізаційних трансформацій*: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України С. В. Онишко. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. С. 549-579. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/items/a01d46e8-0269-4b3b-a931-c8913a4e9c6a>
4. Богріновцева Л.М., Венгуренко Т.Г. Реалізація податкового потенціалу страхових компаній в Україні. *Податковий потенціал фінансових та нефінансових корпорацій України*: монографія / С.В. Онишко, Ю.М. Коваленко, І.І. Чуницька та ін.; за наук. ред. д.е.н., професора С.В. Онишко.

Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. С. 195-201

5. Богріновцева Л.М., Житар М.О., Чамор Г.С. Фінансова стійкість страхових компаній: управління ризиками. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. №1. С.7-19. URL: <https://oaji.net/articles/2020/9280-1595845469.pdf>

6. Богріновцева Л.М., Чамор Г.С. Напрямки вдосконалення фінансової стійкості страхових компаній України. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. №2. С. 20-32. URL: <https://oaji.net/articles/2020/9280-1595847915.pdf>

7. Васильєва Т., Козьменко С., Козьменко О. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. Суми: «Університетська книга», 2022. 315 с.

8. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. Страхування : навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.

9. Онишко С.В., Богріновцева Л.М., Ключка О. В. Трансформація страхового ринку України в умовах сьогодення. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2023. №9. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-9-9147>

10. Плиса В. Й. Страхування: підручн. / 2-ге вид, виправлене й доповнене. Київ : Каравела, 2019. 512 с

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12 верес. 2019 р. № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text>

12. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях): навч. посіб. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2020. 220 с.

13. Чуницька І.І., Богріновцева Л.М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 251-258. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf

14. Богріновцева Л. М., Заїчко І. В. Інвестиційна діяльність страхових компаній на фінансовому ринку України: проблеми та перспективи. *Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах*: збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 16 березня 2023 р. Ірпінь: Державний податковий університет, 2023. С. 9-12. URL: https://drive.google.com/file/d/1twN_WqdAStjysb-b5IJApMUWR6nWzJfb/view

15. Богріновцева Л.М., Ісаєва С.Д. Технологічні та цифрові інновації у сфері страхування. *Страховий ринок України у світлі євроінтеграції: новітні виклики та тренди*: збірник матеріалів VI Міжн. наук.-практ. конф., 23 березня 2023 р. Київ: КНЕУ, 2023. С. 137-140. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/40484>

16. Богріновцева Л.М., Філюк А.В. Особливості державного регулювання страхової діяльності в Україні. *Сучасні тренди соціально-економічних перетворень та інтелектуалізації суспільства в умовах сталого розвитку*: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 10 листопада 2023 р.

Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 51-53. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2023/12/ii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferencziya-2023.pdf>

17. Богріновцева Л.М., Дудник Л.Р. Ризики у страховій діяльності та шляхи їх мінімізації. *Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах*: зб. матеріалів VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 19 березня 2020 р. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 329-331. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/1281>

18. Богріновцева Л.М., Венгуренко Т.Г. Ризик-менеджмент страхової компанії: теоретичний аспект. *Вектори еволюції та перспективи підприємництва в умовах сучасних викликів*: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. «Економічні перспективи підприємництва», 8-9 жовтня 2020 р.: у 2 ч. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. Ч. 1. С. 165-168. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/handle/123456789/624>

19. Богріновцева Л.М., Приходько Є.С. Розвиток світового ринку страхування під впливом діджиталізації. *Актуальні проблеми менеджменту, фінансів та публічного управління в сучасних глобалізаційних процесах*: зб. матеріалів VIII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 18 березня 2021 р. Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. С. 178-181. URL: <https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bf52918b-5234-48a9-af7a-1a03324a10c5/content>

20. Інноватика на фінансових ринках: монографія / за науковою ред. д.е.н., професора С. В. Онишко; Онишко С. В., Коваленко Ю. М., Богріновцева Л. М. та ін. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 466 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Офіційний сайт Інтернет-журналу Forinsurer. URL: <http://forinsurer.com/>

3. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України. URL: <http://uainsur.com/>

4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua>

5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Федерації страхових посередників України. URL: <http://fspu.com.ua/>